Buurtgeluiden

gemeenschapshuizen over hun toekomst

't Heft

Colofon

Titel
Buurtgeluiden
Gemeenschapshuizen over hun toekomst
Een uitgave van Stichting 't Heft in samenwerking met Stichting Zet, Tilburg

Tekst en interviews
Leo Lotterman, Roosendaal, www.leolotterman.nl

Vormgeving
Connie Kraaikamp, Goed in Vorm, Utrecht, www.goed-in-vorm.nl

Fotografie
Peter Roek, Pentalux Photography, Stampersgat, www.pentalux.nl

Redactieraad
Bestuur 't Heft

Druk
Drukkerij Copy Company, Oud Gastel

Copyright © 2015 't Heft, alle rechten voorbehouden

Het boek is te verkrijgen bij Stichting 't Heft
Postbus 271
5000 AG Tilburg
T: (013) 5441440
E: heft@zet-brabant.nl
W: www.theft.nl

't Heft is sinds 1999 hét platform voor gemeenschapshuizen in Noord-Brabant. 't Heft stimuleert de ontwikkeling van toekomstbestendige gemeenschapshuizen in Noord-Brabant, behartigt belangen, adviseert, verspreidt kennis en verbindt gemeenschapshuizen en partijen met elkaar.
De activiteiten van 't Heft worden mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de provincie Noord-Brabant. Voor de uitvoering maakt 't Heft gebruik van de diensten van Zet, Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

Woord vooraf

Leefbaarheid is meer dan ooit een thema. Juist in een tijd waarin de rol van de overheid verandert en de samenleving een antwoord moet vinden op demografische veranderingen en mondige burgers, wordt het antwoord dat mensen zélf, in hun eigen buurt, geven relevant. Dat vraagt veel van instellingen en organisaties die zich bezighouden met leefbaarheid en de buurt. Wat vraagt de samenleving? Wat vinden mensen belangrijk? Hoe zijn die mensen actief te maken of hoe ga je om met al die initiatieven? Het is een forse uitdaging.

Het is belangrijk van elkaars kennis, kunde en ervaringen te profiteren. Juist dat maakt dit boekje waarin tien wijk- en dorpshuizen verslag doen van de veranderingen en omschakelingen die zij meemaken belangrijk. Er is natuurlijk niet een wondermiddel of recept voor alle kwalen. Maar deze dorps- en wijkhuizen tonen aan hoe zij zich met creativiteit inzetten voor de leefbaarheid in hun buurt.

Wim B.H.J. van de Donk,
commissaris van de Koning in Noord-Brabant

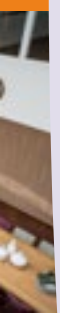

Inhoudsopgave

't Heft, even voorstellen	7
Interview Kees Jongmans, 'Er zijn veel kansen'	8
't Sant, 'We zijn de huiskamer van het dorp'	10
De Berchplaets, 'Een dorpshuis is er voor lief en leed'	14
De Molenwiek, 'Wij faciliteren, wij organiseren niet'	18
De Pracht, 'De Wmo is een kans, die moet je als buurthuis grijpen'	22
Interview Hans van der Pas, 'Vooroplopen, anders mis je de boot'	26
MuzeRijk, 'Op zoek naar de wijkbewoner'	28
't Dorpshuis, 'De verborgen kracht is het clubje vrijwilligers'	32
't Gebint, 'Iedere dorpsbewoner heeft een talent'	36
De Moerkoal, 'Wij zijn geen zalenverhuurbedrijf'	40
Interview Alexander van den Dungen, 'De gemeente is geen hoofduitvoerder, maar een van de partners'	44
De Schalm, 'Het dorpshuis verbetert de leefbaarheid in het dorp'	46
Huis van de Westrand, 'Wees alert op wat er in de wijk gebeurt'	50

‘t Heft

Even voorstellen

't Heft is het platform voor gemeenschapshuizen in Brabant. Hieronder vallen dorpshuizen, buurthuizen, culturele centra en MFA's (multifunctionele accommodaties). Zij vervullen een belangrijke rol in de leefbaarheid van Brabant. 't Heft ondersteunt hen bij deze taken.

't Heft is een ledenorganisatie. Het is mogelijk voor gemeenschapshuizen om lid te worden. Leden profiteren van de volgende diensten:

Informatie en communicatie

Het delen van kennis en tips is belangrijk voor 't Heft. Maandelijks verschijnt er een digitale nieuwsbrief, met informatie over goede voorbeelden van aangesloten huizen, tips en voordeel. De digitale nieuwsbrief is gekoppeld aan de website www.theft.nl , waar actuele informatie en achtergrondinformatie te vinden is.
't Heft heeft een database waarin kengetallen van aangesloten huizen opgenomen zijn. Het is mogelijk om de eigen gegevens met andere huizen te vergelijken, als een benchmark.

Advies

't Heft wordt ondersteund door Zet, adviesorganisatie op het sociale domein. Aangesloten huizen kunnen kosteloos hun korte vragen stellen en krijgen daarop advies. Te denken valt bijvoorbeeld aan vragen over wetgeving, beheer en fondsenwerving. Voor ingewikkelder vragen kunnen aangesloten huizen terecht bij Zet, bijvoorbeeld voor visieontwikkeling of het ontwikkelen van nieuwe activiteiten.

Projecten

Ieder jaar heeft 't Heft een aantal projecten voor het ontwikkelen van toekomstbestendigheid bij aangesloten huizen. Binnen de projecten bieden we pilot-plekken voor de huizen.
Een voorbeeld is het project Gebundelde Kracht. Dat richt zich op het verbinden van thema's zoals mantelzorg en armoede met het gemeenschapshuis. Welke kansen biedt dit voor het verder uitbouwen van de positie van het huis in wijk of dorp?

Ledenvoordeel

't Heft is zich ervan bewust dat gemeenschapshuizen de kosten moeten drukken, onder meer vanwege teruglopende subsidies. We sluiten regelmatig overeenkomsten met partijen waardoor er collectiviteitsvoordeel ontstaat. Bijvoorbeeld bij verzekeringen, inkoop van drank en payrolling.

Deskundigheidsbevordering, conferentie

Jaarlijks organiseert 't Heft bijeenkomsten om kennis te delen en vaardigheden te verbeteren. Zoals de driedaagse training voor beheerders, waarin de eigen professionaliteit en gastvrijheid centraal staat. Ook organiseren we voor de besturen van de aangesloten huizen bijeenkomsten, waarbij kennisdelen en het uitwisselen van goede ervaringen centraal staan.

Kees Jongmans

Juist deze tijd van bezuinigingen en opdrogende subsidies biedt voor gemeenschapshuizen veel nieuwe mogelijkheden. Het vraagt wel een omslag in denken en doen. Kees Jongmans, voorzitter van 't Heft ziet verschillende huizen al hun kansen grijpen. 'Als je dat niet kunt als huis, zal je verdwijnen.'

Kees Jongmans, voorzitter van 't Heft.

‘Er zijn veel kansen’

Kees Jongmans, voorzitter van ’t Heft: ‘Voor gemeenschapshuizen zijn er veel kansen, juist in deze tijd van bezuinigingen en opdrogende subsidies. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de zorg, de eigen kracht van de burger, zelfredzaamheid en voorzieningen in de wijk staan centraal. Daarnaast moeten gemeenschapshuizen nu vooral zelf de broek ophouden, dat wil zeggen efficiënter, kostenbesparender en winstgevender werken. Het vraagt een omslag in denken en doen. Een kanteling van de tijd dat wat je ook deed de subsidies van de gemeenten toch wel kwamen, naar een tijd dat je die hand niet meer kunt ophouden. De tijden zijn veranderd, de gemeenschapshuizen moeten mee veranderen. Als je dat niet kunt als huis, zal je verdwijnen. Gelukkig gaan steeds meer huizen de uitdaging aan. En ‘t Heft kan ze daarbij helpen.

Het begint met de vraag: wat voor huis wil ik zijn? Dat is een vraag naar je bestaansrecht en dat is geen gemakkelijke want je stelt je traditionele activiteiten zoals vergaderen, repeteren, bridgen en biljarten ter discussie. Het bestaansrecht staat of valt met de behoefte in de wijk of buurt aan ontmoeting, want daar gaat het uiteindelijk allermaal om: een centraal ontmoetingspunt. Daarom is het belangrijk kennis te hebben van wat er leeft en speelt in de wijk, zodat je daar op kunt inspelen. Je kunt een huis niet meer draaiende houden vanachter de bar. Je zult actief verbindingen moeten leggen met buiten, gaan spreken met allerhande partijen die in de wijk actief zijn, van burgers tot verenigingen, van maatschappelijke organisaties tot de wijkagent. Ik zie diverse gemeenschapshuizen hun kansen grijpen: dagbesteding organiseren die voorheen binnen het reguliere aanbod van de zorg viel, elke ochtend een happy hour voor koffie, een wekelijkse ontmoetingsplek voor zzp’ers in de wijk faciliteren.

In die zoektocht kan ’t Heft de helpende hand bieden. En niet alleen ‘t Heft, ook bijvoorbeeld de Vereniging van Kleine Kernen met wie wij samenwerken. En onze eigen Raad van Advies die bestaat uit vertegenwoordigers van gemeenten, woningcorporaties en zorginstellingen, adviseert over de te varen koers en nieuwe ontwikkelingen. ‘t Heft kan bijvoorbeeld helpen met het maken van een wijkplan of het organiseren van een visiedag, om de kansen voor de toekomst in kaart te brengen en een nieuwe koers te bepalen. Wie lid is van ‘t Heft heeft ook puur economische voordelen, zoals een collectiviteitskorting voor de aangesloten huizen op bijvoorbeeld stroom, de aanschaf van meubels en het gebruik van een zalenplanner. Ook is er een digitale nieuwsbrief, een vraagbaak en een database met alle kerngegevens van de aangesloten huizen. Daarmee kun je bijvoorbeeld op thema’s een vergelijking maken met andere huizen. Maar alleen al het regelmatig elkaar ontmoeten op bijeenkomsten georganiseerd door ’t Heft kan besturen van gemeenschapshuizen inzichten opleveren, herkenning en inspiratie.’

’t Sant

Het dorpshuis in Weebosch is van levensbelang voor het 700 inwoners tellende dorp. ‘Anders krijg je een slaapdorp en speelt het dorpsleven zich alleen nog maar af achter ieders voordeur. Dat is de dood voor de leefbaarheid in het dorp,’ aldus Ben Bottram, voorzitter van dorpshuis ’t Sant.

Ben Bottram, voorzitter van ’t Sant.

‘We zijn de huiskamer van het dorp’

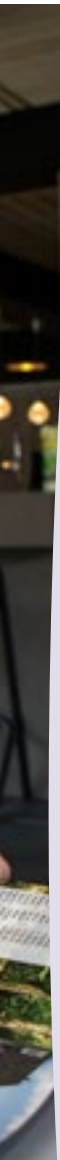

‘De maatschappij is zakelijker geworden. Iedereen heeft het altijd maar druk. Het is de tijd waarin we leven, maar het buurthuis staat of valt met vrijwilligers. Dat was vroeger ook zo, maar nu speelt het meer omdat er ook gewoon minder geld beschikbaar wordt gesteld door de gemeente. Het is vooral een structureel probleem. Betrokkenheid is er wel, maar die sluimert. Je krijgt mensen voornamelijk alleen ad hoc op de been. Daar spelen we op in door de mensen persoonlijk te benaderen: kun jij een handje helpen? Dat werkt. Twee jaar geleden is het dorpshuis grondig verbouwd. Met hulp van ruim 110 vrijwilligers die meer dan 6.000 uur in de verbouwing en aankleding hebben gestoken klaarden we de klus.’

Aan het woord is Ben Bottram, voorzitter van het bestuur van dorpshuis ’t Sant in Weebosch, een dorp met 700 inwoners, in de gemeente Bergeijk. ’t Sant is al 30 jaar een plek voor sport, beweging en dans, voor activiteiten en verenigingen uit het dorp. Het buurthuis is een stichting met een beherend bestuur en een parttime beheerder. Het gebouw is eigendom van de gemeente en wordt door de gemeente onderhouden. Twee jaar geleden werd het dus opgeknapt met geld van IDOP, de gemeente Bergeijk en diverse bedrijven en fondsen. Het resultaat was een compleet vernieuwd buurthuis met eigen ruimte voor jongeren en ouderen, een huiskamer en een bewegingsruimte annex conferentiezaal. De centrale ontmoetingsruimte werd ingrijpend verbouwd met een nieuwe keuken en bar. Met de inkomsten van huur en van de baropbrengst worden de beheerskosten betaald. Bottram: ‘Er is weinig structurele mankracht beschikbaar. Het bestuur telt vier personen. De ene helft is gepensioneerd, de andere helft moet overdag gewoon naar zijn werk. We hebben er onze handen vol aan om de faciliteiten te regelen. Zodat het buurthuis kan draaien en uiteindelijk de exploitatie gezond is. Meer kunnen we niet, als klein bestuur. Het neemt niet weg dat we als buurthuis veel voor elkaar krijgen.’

Daarvoor werkt het dorpshuis nauw samen met de dorpsraad. De kiem van de samenwerking ligt in het verre verleden. De dorpsraad komt rechtstreeks voort uit het samenwerkingsverband “Gezamenlijke Verenigingen de Weebosch”. Deze werd in 1978 opgericht om de onderlinge samenwerking in het dorp te bevorderen en de belangenbehartiging voor het dorp inhoud te geven. Een van de acties was de oprichting van het dorpshuis. De dorpsraad heeft nu onder meer als taken de leefbaarheid in het dorp bewaken, het ondersteunen van de lokale verenigingen en de coördinatie van activiteiten en vrijwilligers. Bottram geeft als voorbeeld de dreigende sluiting in 2012 van de Gerardusschool, de enige basisschool in het dorp. Bottram: ‘Een dorp zonder basisschool is geen leefbaar dorp. We, het dorp, de dorpsraad en het dorpshuis, hebben er de schouders onder gezet om het niet te laten gebeuren. De school zit tegen het dorpshuis aan, dat geeft ook wat meer leven rondom het dorpshuis. En het gymzaaltje is voor gezamenlijk gebruik.’

De dorpsraad is ook gebruiker van het dorpshuis. Deze vergadert er, houdt

bijeenkomsten. Bottram: 'De dorpsraad is initiator van veel activiteiten, heeft ook de contacten. Zo heeft de dorpsraad de gemeente Bergeijck, waar wij toe behoren, na lang aandringen en flink onderhandelen zover gekregen dat er een dorpsondersteuner in Weebosch is gekomen.' Een dorpsondersteuner kan een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid van het dorp. Als bewoners vragen of ideeën hebben of ergens zelfstandig niet uitkomen of in vastlopen, kan de dorpsondersteuner hen verder helpen. Dit gaat dan om vragen over zorg, welzijn en leefbaarheid. Bijvoorbeeld vrijwilligerswerk, mantelzorg, opvoedingsondersteuning, voorzieningen bij het ouder worden, ruzie in de buurt, praktische vragen. Samen met de bewoner gaat de dorpsondersteuner op zoek naar een oplossing. De dorpsondersteuner houdt kantoor en spreekuur in het buurthuis. Het is een van manieren om het dorpshuis de centrale huiskamer van het dorp te laten zijn. Dorpsbewoners moeten er gewoon kunnen binnenlopen. 'Maar we zijn natuurlijk wel alleen rendabel open, dat wil zeggen als er iets te doen is,' aldus Bottram.

Dorpsbewoners kunnen voor veel activiteiten terecht in 't Sant. Zo is de woensdagmiddag ingeruimd als vaste seniorenmiddag. In het buurthuis is er dan gelegenheid om koffie te drinken, te buurten, te kaarten, een potje koersbal te spelen of te internetten. Die middag is ook altijd het PC Café open. Inwoners van Weebosch kunnen binnenlopen met vragen over hun computer of programma's. Wie wil kan ook deelnemen aan bijvoorbeeld een scrabble-competitie, dames- en herengym, volksdansen, yoga, korfbaltraining, en bloemschikcursussen. Iedere laatste zondag van de maand is er de dorpsmaaltijd, voor jong en oud. Mensen kunnen dan goedkoop met elkaar eten. Vrijwilligers verzorgen deze 3-gangenmaaltijd die met 35 gasten elke keer vol is. Ook is er de speciale seniorenruimte, de zogenoemde Veurkaomer. Iedere donderdagmorgen komen de ouderen van de Weebosch bij elkaar onder leiding van de vrijwilligers van Weebosch Zorg(t) en het Rode Kruis. Elke week is er een nieuw programma met activiteiten. Goed voor de contacten, voor het geheugen en geestelijke conditie. De wijkzuster is ook iedere week bij de koffie aanwezig om vragen te beantwoorden.

De jeugd kan terecht in haar eigen jongerenruimte, het jeugdhonk. Daar kunnen ze 'hangen' , tv-kijken, computerspellen spelen, minibiljarten en huiswerk maken. De groep tot 12 jaar met begeleiding en de groep van 12 plus zonder. Bottram: 'Maar de jeugd die naar de middelbare school gaat, is lastiger binnen te krijgen. Omdat de school elders is, zwermen ze uit. Die hou je niet hier. Dat is een realiteit die je als dorpshuis ook onder ogen moet zien. Ze voetballen in het dorp, maar de voetbalclub heeft zijn sportkantine, dan blijven ze daar hangen. Dat is ook belangrijk voor die club, de kantine geeft inkomsten. Daar ga je als dorpshuis niet mee concurreren. Samenwerking is nooit gezocht. De voetbalclub is behoorlijk zelfvoorzienend, voor hen is er niet de noodzaak. En het

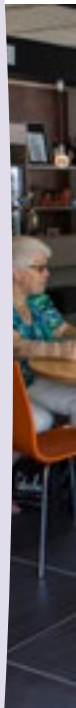

‘Het heeft niet onze voorkeur om mensen uit andere dorpen hier naar toe te lokken. Het dorpshuis is er voor het dorp. Niet voor de omliggende kernen.’

buurthuis heeft zich altijd op andere doelgroepen gericht en die ook meer aangesproken.’

Natuurlijk, zegt Bottram, is ’t Sant op zoek naar semi-commerciële activiteiten. ‘Er liggen ook kansen. We liggen mooi aan de rand van het bos, het is een mooie vergaderlocatie of voor een lunch na een wandeling. We organiseren ook al regelmatig wandelingen, samen met de Nederlandse wandelvereniging. Maar het blijft toch lastig om nieuwe activiteiten binnen te halen. Het is ook maar een dorp met 700 inwoners. Hoeveel activiteiten kun je dan organiseren? Het heeft ook niet onze voorkeur om mensen uit ander dorpen hier naar toe te lokken. Het dorpshuis is er voor het dorp, niet voor de omliggende kernen. Het is belangrijk om een goed draaiend dorpshuis te hebben, met verenigingen die er onderdak vinden, met allerlei activiteiten. Anders krijg je een slaapdorp en speelt het dorpsleven zich alleen nog maar af achter ieders voordeur. Dat is de dood voor de leefbaarheid in het dorp.’

‘t Sant is de huiskamer van het dorp.

De Berchplaets

Dorpshuis De Berchplaets in Berghem timmert actief aan de weg. Voor het komende jaarprogramma worden impresariaten opgebeld voor optredens van artiesten uit hun stal, er is een bedrijvenbrochure in de maak om ondernemingen te verleiden tot activiteiten in het dorpshuis en er zijn avondwakes en afscheidsdiensten voor overleden dorpsbewoners. 'Het is natuurlijk een extreem voorbeeld van de maatschappelijke functie die je hebt als dorpshuis, maar waarom zou je het niet doen?'

Locatiemanager Maria van der Heijden.

‘Een dorpshuis is er voor lief en leed’

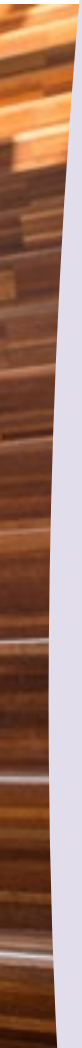

Toen de Rabobank in de Kloosterstraat in Berghem in december 2014 de deuren sloot, kwam de dorpsraad in actie. Het was toch weer een stukje leefbaarheid in het dorp dat verdween. De dorpsraad onderzocht samen met de bank of er toch niet een financieel spreekuur behouden kon blijven. Want het was volgens de dorpsraad belangrijk dat inwoners, en zeker ouderen, een plek hebben waar ze met hun financiële vragen terecht kunnen. In dezelfde maand nog was er de zogenoemde eerste zitting van de Rabobank in het dorpshuis De Berchplaets. Dorpsbewoners kunnen er op de woensdagmiddagen terecht voor hun bankzaken. In het dorpshuis zijn ook de geldautomaat en sealbagautomaat te vinden. Locatiemanager Maria van der Heijden van het dorpshuis vindt het een goede zaak dat de bankzaken enigszins behouden zijn voor het dorp. Het dorpshuis is er ook een logische plek voor. De nieuwe Berchplaets is immers een ontmoetingsplek voor alle inwoners van Berghem, aldus Van der Heijden. In augustus 2013 ging het open. De oude Berchplaets was te verouderd om met deze tijd mee te kunnen.

De nieuwbouw biedt onderdak aan een groot aantal bestaande dorpsfuncties, zoals het Tonpraote Festijn, carnaval, de Bergse Kwis, de nieuwjaarsreceptie van de Dorpsraad, de toneeluitvoeringen van Amicitia, diverse ouderenactiviteiten en niet te vergeten de bibliotheek en de biljartzaal, met zes tafels. Van der Heijden: ‘We hebben prachtige grote en kleine ruimtes, met hoge podia, met vast geluid en licht. Het biedt veel lokale verenigingen en activiteiten perspectief: ze kunnen goed werken aan nieuwe activiteiten, workshops en cursussen. Een greep uit het programma 2014-2015: Rock Berchter, een korenfestival, een Bergse DJ-avond, een Brabantse cabaretavond, Neonparty (voor de kids), kinderbingo, rommelmarkt, clown Popi, speelgoed- en kledingbeurs, Oktober-fest met de band Zugabe, een wijn- en kaas proeverij, kindervoorstellingen, folkmuziek en cabaretoptredens.

Om dit allemaal binnen te krijgen en ook dat er publiek op af komt, timmert de locatiemanager samen met de vrijwilligerswerkgroep Activiteiten stevig aan de weg. Zo is er een nieuwsbrief ’t Berchsproatje, die via de website en e-mail verspreid wordt en in het dorpshuis ter inzage ligt. Daarin staan verslagen en foto’s van activiteiten die geweest zijn, en de komende optredens en evenementen worden aangekondigd. Van der Heijden: ‘Iedere keer wordt er één van de vrijwilligers in voorgesteld. Dat doen we om ons dorpshuis een gezicht te geven, en om de vrijwilliger zelf in het zonnetje te zetten, als waardering.’

’Er is hier veel meer te beleven dan de gebruikelijke vaste activiteiten vanuit het dorp,’ legt ze uit. Voor het jaarprogramma voor volgend jaar is de werkgroep Activiteiten nu al impresariaten aan het benaderen, voor optredens van artiesten uit hun stal. Cabaretiers, zangers, bandjes. Ook is er een bedrijvenbrochure in de maak. Van der Heijden: ‘We willen bedrijven op de hoogte brengen van de mogelijkheden om bij ons ruimte te huren voor vergaderingen

of bijeenkomsten.' De Rabobank huurt al, de Rechtswinkel ook, die houdt om de twee weken een uitgebreid spreekuur. Verder is het dorpshuis het thuishonk van de dorpsraad, hij heeft hier zijn vergaderingen, bijeenkomsten, een spreekuur. 'Dan schuif ik wel eens aan om te luisteren naar wat er speelt in het dorp en waar we als dorpshuis misschien op kunnen inspelen,' zegt Van der Heijden. Behalve de werkgroep Activiteiten zijn er nog twee vrijwilligersgroepen actief. Geluid en licht, deze houdt zich vooral bezig met de geluid- en lichtinstallaties en zijn indien nodig bereid om verenigingen hierbij te ondersteunen. En dan de Decoratie-groep, deze vrijwilligers houden zich bezig met de aankleding van de Berchplaets bij gebeurtenissen en evenementen.

Een bijzondere plek in de Berchplaets is de centrale ruimte op de begane grond. Van der Heijden: 'Ons overdekte dorpsplein. Als centrale ontmoetingsplek voor alle inwoners met een horecagedeelte is het een belangrijke faciliteit. De horeca wordt gerund door een uitbater, niet door het dorpshuis zelf. Wie iets wil drinken of eten, kan daar terecht. Van der Heijden: 'Je kunt er de lunch gebruiken, een frietje bestellen. Dat brengen we regelmatig onder de aandacht in het dorp. Want het dorpsplein mag wel wat meer bezoekers ontvangen. In elke nieuwsbrief staat ook met grote letters: 'Tip: In de Berchplaets bent u iedere dag van harte welkom om gratis het Brabants Dagblad te komen lezen! ' Het moet zich natuurlijk ook vanzelf gaan rondzingen, maar dat gebeurt dus nog niet. De vaste gebruikers van het dorpshuis blijven natuurlijk al wel regelmatig hangen hier. Maar we zijn er niet alleen voor de verenigingen, dat was vroeger zo, we zijn er nu voor het hele dorp. Nee, feesten en partijen mogen wij niet geven van de gemeente, het past ook niet bij de doelstelling van het dorpshuis. Er zijn plannen voor de bouw van een Albert Heijn-supermarkt, hier naast het dorpshuis. Dat zou een zet kunnen geven aan het dorpsplein: even een kopje koffie drinken na de boodschappen.'

Het dorpshuis blijft zoeken naar nieuwe mogelijkheden. Over bijvoorbeeld dagbesteding in het kader van de Wmo is nagedacht, maar dat doet het verpleeghuis vlak in de buurt al. 'Wij gaan niet in hun vaarwater zitten, maar als ze hulp nodig hebben of misschien zelfs ruimte, dan weten ze ons echt wel te vinden. Zo goed zijn de contacten wel, ' aldus Van der Heijden die vertelt dat in het dorpshuis ook regelmatig avondwakes plaatsvinden en afscheidsdiensten, voor overleden dorpsbewoners. 'We hebben er de ruimtes voor. Niet dat we voor deze activiteit tussen aanhalingstekens acquisitie hebben gedaan. De vraag of wij het wilden organiseren kwam naar ons toe. Je houdt dan wel een beetje rekening, je kunt niet tegelijkertijd carnaval vieren en een avondwake hebben. Het is natuurlijk een extreem voorbeeld van de maatschappelijke functie die je hebt als dorpshuis, maar waarom zou je het niet doen? Een dorpshuis is er voor lief en leed. '

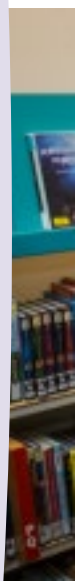

‘In onze nieuwsbrief wordt elke keer één van de vrijwilligers voorgesteld. Dat doen we om ons dorpshuis een gezicht te geven, en om de vrijwilliger zelf in het zonnetje te zetten, als waardering.’

De Berchplaats heeft “een overdekt dorpsplein”, een biljartzaal en de openbare bibliotheek.

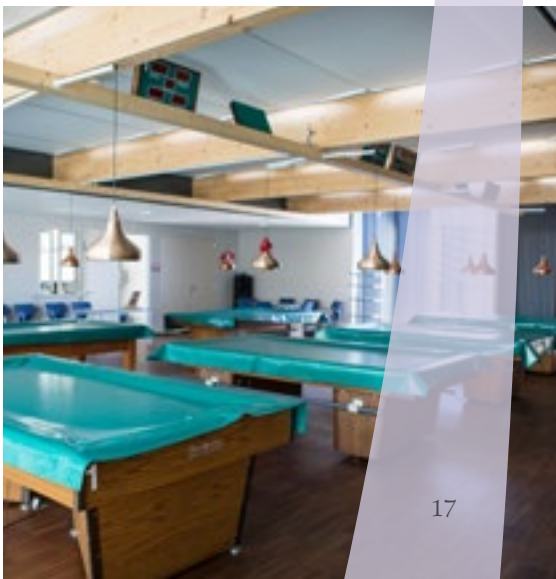

De Molenwiek

In De Molenwiek in Molenschot kan het zomaar gebeuren dat een leerling uit groep zeven van de basisschool in de pauze zijn opa ziet biljarten. Want de school en het dorpshuis gebruiken hetzelfde gebouw. Hoe klein die gebeurtenis ook is, het is goed voor het gemeenschapsgevoel in het dorp. 'Het gaat niet om het gebouw, het gaat om de sfeer. Het mooiste compliment dat we kunnen krijgen is dat de sfeer goed is.'

Pieter van Laerhoven, voor De Molenwiek.

‘Wij faciliteren, wij organiseren niet’

In mei 2013 zwaaiden de deuren van de multifunctionele accommodatie De Molenwiek in Molenschot open. Het was daarmee de nieuwe thuisbasis van basisschool Sint Anna en het gemeenschapshuis De Rietakker. Het dertig jaar oude gebouw van De Rietakker was aan vervanging toe. Voorzitter van het stichtingsbestuur van De Molenwiek, Pieter van Laerhoven: ‘Er was in al die jaren wel bijgebouwd, maar het functioneerde niet voor deze tijd. Daar kwam bij dat de KBO de voornaamste gebruiker was. De Rietakker stond vooral bekend als KBO-accommodatie. Het kwam niet meer bij de mensen op dat het dorpshuis er voor iedereen was. Daarmee schoot het huis zijn doel voorbij.’ De basisschool was inmiddels ook al 30 jaar oud en begon allerlei technische gebreken te vertonen. Daarnaast sloot het gebouw ook niet aan bij het huidige onderwijsconcept. Met een provinciale subsidie van 750.000 euro werd de nieuwbouw in twee jaar tijd gerealiseerd. In deze periode pendelden de leerlingen van de basisschool heen en weer tussen Molenschot en hun tijdelijke behuizing in Rijen. Inwoners uit Molenschot konden op uitnodiging van de gemeente Gilze-Rijen een naam insturen voor de nieuwe mfa aan de Schoolstraat. Uit de vele inzendingen werd ‘De Molenwiek’ gekozen.

De combinatie school en gemeenschapshuis is goud, aldus Van Laerhoven. ‘We werken samen en versterken elkaar waar we kunnen. Kinderen en ouders lopen in en uit door de centrale ruimte. Het geeft niet alleen fysieke levendigheid, maar ze maken langs deze weg ook kennis met andere gebruikers. Zo zien sommige kinderen hun opa hier biljarten. Dat alleen al geeft een gemeenschapsgevoel. Wij doen bijvoorbeeld de was van de school. Daarvoor hebben we samen met de school een droger en wasmachine aangeschaft. En als onze vrijwilligers het plein voor de Molenwiek opruimen, nemen ze gelijk het schoolplein mee. Dat gaat in een moeite door. Ook het grasveld van de school wordt door ons onderhouden.’

Bij de Molenwiek lopen ruim vijftig vrijwilligers rond. Van maandag tot en met vrijdag is er altijd een zogenoemde ‘basisbezetting’: het Amarantteam. Dat is een groep mensen met een beperking, die vanuit Amarant, een zorgorganisatie voor mensen met een verstandelijke beperking, hier hun dagbesteding hebben. Zij doen van alles. Staan achter de bar, maken schoon, ruimen op, maken de zalen gereed voor de gebruikers. Van Laerhoven: ‘De Molenwiek moet een zo open mogelijk karakter hebben. Samen met een grote groep vrijwilligers en het team van Amarant proberen we de openingsuren zo ruim mogelijk te houden. De samenwerking tussen dorpsgenoten èn mensen met een beperking zien we als een waardevolle toevoeging aan de maatschappelijk en sociale verbondenheid.’

Je moet als gemeenschapshuis wél goed voor je vrijwilligers zorgen, vindt Van Laerhoven. ‘We sturen ze een kaart op hun verjaardag, organiseren elk jaar een vrijwilligersuitje, een kerstborrel. En het klinkt misschien onbelangrijk, maar wij hebben als onderdeel van ons vrijwilligersbeleid bijvoorbeeld bewust de keuze gemaakt om een schrobmachine voor de vloer aan te schaffen.

Je moet het werk van de vrijwilligers serieus aanpakken, en het makkelijk en plezierig voor ze maken. Die professionele uitstraling kan ook nieuwe vrijwilligers aantrekken.'

De multifunctionele accommodatie De Molenwiek is in eerste plaats bedoeld om Molenschot leefbaar te houden en de saamhorigheid en betrokkenheid van de inwoners te versterken. Van Laerhoven: 'Wij faciliteren vooral, wij organiseren niet. We denken vooral graag mee met initiatieven van de inwoners. Daarbij nemen we onze maatschappelijke verantwoordelijkheid en willen we zowel op het gebied van beheer als exploitatie een voorbeeldfunctie innemen.' Hij licht het toe. 'Al tijdens de bouw van het complex was er bijvoorbeeld argwaan bij de twee horecagelegenheden hier in het dorp, waarvan er een zelfs naast De Molenwiek staat. Ze waren bang dat er een terras zou komen en zalenverhuur voor feesten en partijen. Angst voor concurrentie dus. Ons streven is de "eigen broek op te kunnen houden" en zo weinig mogelijk te leunen op gemeentelijke subsidies. Je zou dan kunnen denken aan commerciële exploitatie van ruimtes en activiteiten als bijvoorbeeld een terras, maar we willen voorkomen dat onze exploitatie de saamhorigheid en leefbaarheid in het dorp in de weg staat. Daarom: wij hebben geen terras, wij hebben geen keuken. Bezoekers daarvoor verwijzen we door naar de twee horecazaken, ook voor bruiloften en partijen.' Niet dat de bezoekers van de Molenwiek altijd droog staan. Er wordt koffie en fris geschonken, er zijn eenvoudige luncharrangementen (twee soorten broodjes, een kroket, soep, een schaaltje hartige hapjes) maar dat is het dan ook wel. Als de KBO fietsdagen organiseert, komen ze vanzelfsprekend in De Molenwiek een kopje koffie drinken. De KBO is in ieder geval een van de grootverbruikers van het gemeenschapshuis. Van Laerhoven: 'Maar we zijn geen horecagelegenheid. Hebben bezoekers andere wensen? In samenwerking met de lokale horeca faciliteren wij dat dan graag voor ze.'

Verenigingen, clubs en werkgroepen maar ook individuele bezoekers van alle leeftijden, moeten hier een prettig 'thuis' kunnen vinden, dat is het streven van De Molenwiek. Daarom is de centrale ruimte in het gebouw een gastvrije plek, waar iedereen binnen kan lopen om de krant te lezen, koffie te drinken, te internetten en een praatje te komen maken. Deze ruimte is dan ook niet voor de verhuur bedoeld, maar staat bij grotere evenementen wel ter beschikking als een gezellige ontmoetingsplek, legt Van Laerhoven uit. De wel verhuurbare ruimtes zijn bedoeld voor vergaderingen, culturele, vormende en ontspannende activiteiten. Alle ruimtes zijn uitgerust met een beamer en projectiescherm. De kleine en grote vergaderzaal en ook de biljartruimte kunnen door middel van schuifwanden aan elkaar gekoppeld worden. Er is ook een podiumzaal met een licht- en geluidsinstallatie en toneelgordijnen, speciaal voor de muziek- of toneelverenigingen. Ook is er een gymzaal, voor de basisschool, maar die wordt ook gebruikt door sportverenigingen. Daarnaast is de gymzaal ook theaterzaal, wanneer de aangrenzende podiumzaal als toneelvloer gebruikt wordt. Van Laerhoven: ' Omdat je economisch zelfstandig wilt kunnen draaien,

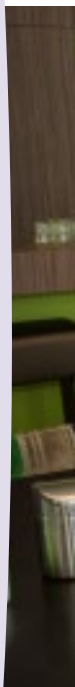

‘We denken vooral graag mee met initiatieven van de inwoners.’

kun je natuurlijk de prijzen aanpassen aan de commercie. Dat doen we absoluut niet voor onze vaste gebruikers uit het dorp. We hoeven geen winst te maken. Aan partijen van buiten kun je natuurlijk wel wat meer vragen. Wat we bijvoorbeeld wel aan commerciële activiteit doen is een advertentie zetten in de lokale media dat onze gymzaal op donderdag nog beschikbaar is en afgehuurd kan worden. Want we willen natuurlijk wel dat alle ruimtes bezet zijn. En als er zich dan een potentiële gebruiker meldt, proberen we die zo goed mogelijk te faciliteren. Zo klopte onlangs iemand aan die workshops mindfulness wilde geven. Dan gaan we met elkaar rond de tafel zitten. Wat heb je nodig, hoe kunnen wij je dat bieden? Een simpel voorbeeld is zorgen voor opslagruimte voor muziek- en toneelverenigingen, zodat ze niet telkens hoeven slepen met al hun spullen. Je wilt ze toch zo optimaal mogelijk bedienen, daar gaat het om: ervoor zorgen dat ze het naar hun zin hebben en dus blijven. Want het mooiste compliment dat we kunnen krijgen is dat de sfeer goed is en dat de medewerkers behulpzaam en vriendelijk zijn. Het gaat uiteindelijk niet om het gebouw, het gaat om de sfeer. Die sfeer creëren is ook faciliteren.’

Leden van het Amarantteam vouwen de was op, op de achtergrond komen de kinderen uit school.

De Pracht

De vergrijzing, de bezuinigingen op de zorg, de gemeente die minder subsidieert, het maakt het oude buurthuis achterhaalt. Er zijn veel nieuwe kansen, maar gemeenschapshuizen moeten dan wel "omdenken", volgens voorzitter Hans van Baal van De Pracht. 'Kijk eerst naar een maatschappelijk effect, bijvoorbeeld eenzaamheid, en redeneer dan terug, hoe kunnen we die eenzaamheid oplossen. Vroeger bedachten we eerst een activiteit en zagen dan later wel wat het effect was.'

Sociaal-cultureel medewerker Frank Toonen en voorzitter Hans van Baal.

‘De Wmo is een kans, die moet je als buurthuis grijpen’

Het Activiteiten- en Ontmoetingscentrum De Pracht in Aalst, gemeente Waalre, zoekt naar nieuwe wegen om zijn ontmoetingsfunctie in te passen in de veranderende samenleving. De vergrijzing, de bezuinigingen op de zorg, het langer in de eigen omgeving wonen, de gemeente die minder subsidieert, het maakt het oude buurthuis achterhaalt, volgens voorzitter Hans van Baal van Stichting De Pracht Ekenrooi die De Pracht bestuurt. Hij ziet veel nieuwe mogelijkheden. ‘Neem de Wmo, die kans moet je als buurthuis grijpen.’ Het bestuur van de stichting schreef er zelfs een notitie over, in 2013, samen met Paladijn, organisatie voor Welzijn en Zet: “De Pracht en de Wmo. Het gemeenschapshuis als partner in lokaal Wmo-beleid en leefbaarheid”. Frank Toonen, sociaal-cultureel medewerker: ‘Er zijn voor gemeenschapshuizen veel aanknopingspunten met de Wmo. Dat geldt dan vooral het deel waar geen indicatie voor is. De rode draad is toch dat de burger nu meer dan eerst op zijn of haar sociaal netwerk moet gaan steunen. Het gemeenschapshuis is daar een hulpmiddel bij en kan dat netwerk verstevigen. Het meest in het oog springende Wmo-terrein is het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid. Dat is De Pracht. Dat is het gemeenschapshuis: een plek voor informele zorg en welzijn, die de sociale cohesie en leefbaarheid in de wijk stimuleert, die advies en informatie kan geven, vrijwilligers en mantelzorgers kan ondersteunen. De Pracht noemt zichzelf dan ook geen gemeenschapshuis meer, maar een gemeenschapscentrum voor ontmoeting, activiteiten, cultuur en zorg en welzijn.’

Zo startte De Pracht in 2014 met een wekelijkse dagbesteding voor kwetsbare ouderen (prestatieveld 5 van de Wmo), PrachtDag genoemd. De inzet is om mensen met lichte dementie of een andere lichte beperking met creatieve activiteiten een fijne en gezellige dag te bezorgen. Er is ook een eetpunt opgezet, gekoppeld aan de 50+soos. Daarnaast levert elk buurthuis vanuit preventie ook een belangrijke bijdrage aan de Wmo, aldus Van Baal. ‘Gemeenschapsactiviteiten versterken het sociale netwerk van de wijkbewoners. Dit voorkomt eenzaamheid. Mensen leren elkaar kennen en durven ook eerder een beroep op elkaar te doen.’ Kansen liggen er wat hem betreft ook in de mantelzorgondersteuning. ‘Dat zouden we samen met partners van buitenaf eens moeten onderzoeken. ‘ Om er gelijk aan toe te voegen: ‘Het is belangrijk om nieuwe mogelijkheden te zien, maar nog belangrijker om eigen grenzen te kennen. Daarom is samenwerking met andere instellingen bij het realiseren van vernieuwing van belang.’ Samenwerking kan zelfs meer opleveren dan in eerste instantie beoogd. Van Baal: ‘Toen wij gingen verbouwen kozen we bewust voor lokale leveranciers in het dorp die hun werk voor schappelijke prijzen uitvoerden. Het leidde uiteindelijk tot actieve betrokkenheid bij De Pracht, waardoor zij meer dan leverancier werden. Dat inspireerde ons weer om nieuwe contacten te leggen met andere lokale middenstanders. En met succes.’

Na de verbouwing van twee jaar geleden is in de vernieuwde en uitgebreide ontmoetingsruimte volop gelegenheid tot ontmoeten, de belangrijkste functie van een gemeenschapshuis. Van Baal: ‘Het is belangrijk voor

bewoners van Aalst om contact met anderen te hebben. Dit geldt vooral voor de oudere bewoners.' Voorzien van een nieuwe bar, een leestafel, een biljart, en gezellige zitjes nodigt deze ruimte uit om eens binnen te lopen, of na afloop van een vergadering nog wat na te praten. Er zijn nu moderne zalen van verschillende afmetingen beschikbaar voor cursussen, vergaderingen, activiteiten en bijeenkomsten. Er is zaalruimte voor groepen tot honderd personen. De Pracht heeft ongeveer 35 verenigingen als vaste gebruikers en 50 variabele gebruikers uit de wijk. Van Baal: 'Samen is het een belangrijke bron aan contacten en De Pracht organiseert voor iets minder dan de helft de activiteiten zelf, de rest faciliteert ze. Om het werk te kunnen doen kent de Stichting De Pracht Ekenrooi vijf actieve commissies: Activiteitencommissie, Commissie Beheer en Exploitatie, Commissie Cursussen, Commissie Communicatie en de recent gestarte Commissie Zorg en Welzijn. Beroepsmatige ondersteuning wordt verleend door twee beheerders, een interieurverzorgster en de administratieve en secretariële kracht, en door de sociaal-cultureel werker. In totaliteit zijn binnen de stichting circa 180 vrijwilligers actief. Toonen: 'Je moet met hen zorgvuldig omgaan. Ze verantwoordelijkheid geven, hun talenten ontplooien, waardering geven.' Toch ziet hij voor vrijwilligers gevaren opdoemen, als door de bezuinigen het aantal beroepskrachten minder wordt. Van Baal: 'Zij ondersteunen en begeleiden de vele vrijwilligers. Volgend jaar bijvoorbeeld wordt Frank, onze sociaal-cultureel werker, compleet wegbezuinigd. We weten nog niet hoe dit op te lossen, want we willen hem wel graag voor De Pracht behouden.'

Van Baal: 'Je moet de gemeente tot je partner maken. Je moet niet meer vragen, maar aanbieden. Het Wmo-rapport is een voorbeeld. We zeggen daarmee tegen de gemeente: dit kunnen wij voor jullie betekenen. Neem het heft in handen. Je voert maatschappelijk ondernemerschap, je zoekt naar een balans tussen een gezonde exploitatie en maatschappelijk rendement. De aandacht voor beide gebieden onderscheid de ondernemer van het gemeenschapshuis van een gewone ondernemer. Omdenken, dat moeten gemeenschapshuizen doen. Daarmee bedoel ik: kijk eerst naar een maatschappelijk effect, bijvoorbeeld eenzaamheid, en redeneer dan terug, hoe kan ik die eenzaamheid oplossen. Vroeger bedachten we eerst wat, een cursus, een activiteit, en zagen dan later wat het effect was. Een mooi voorbeeld is toen we zagen en hoorden dat het omgaan met een iPad voor veel ouderen lastig is, kortom dat is het maatschappelijk effect. Toen hebben wij een cursus bedacht, speciaal gericht op ouderen en speciaal gericht op de iPad. Dat is een groot succes geworden.'

De Pracht organiseert elk jaar gemiddeld 45 cursussen waar circa 400 mensen aan deelnemen. Cursussen zijn er op allerlei gebied, onder meer kunst en cultuur, computer, creativiteit, talen, gezondheid en beweging. Elk jaar worden nieuwe cursussen en activiteiten opgezet om het aanbod bij de tijd te houden. Een deel van de activiteiten, waaronder de Open Dag, de Herfstactiviteiten en Culturele Activiteiten, wordt centraal georganiseerd. Andere activiteiten worden door groepjes vrijwilligers zelf opgezet en uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn het Technika 10 voor

‘Zeg tegen de gemeente: dit kunnen wij binnen de Wmo voor jullie betekenen. Neem het heft in handen.’

kinderen tot 12 jaar, Ruil-en Kledingbeurzen en een 50+ Soos. Van Baal: ‘En niet in het minst de trots van De Pracht: dansgroep Butterfly met meer dan honderd meisjes in de leeftijd van zes tot meer dan twintig jaar. Butterfly organiseert alles zelf, ook de bijbehorende sponsoring en financiering.’

Toch is de groep wijkbewoners van 12-40 jaar (‘Ik noem dat gemakshalve maar de jongeren,’ zegt Van Baal), moeilijk te bereiken. Van Baal: ‘Zij zijn ook het minst afhankelijk van de wijk, de meest mobiele ook. Kinderen en ouderen zijn veel meer op hun wijk aangewezen. Maar de groep jongeren is wél de toekomst van het gemeenschapscentrum.’ Toch denkt Van Baal dat ook zij te verleiden zijn om De Pracht binnen te stappen. Hij denkt daarbij aan samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin om bijvoorbeeld opvoedingstrainingen of voorlichtingen over alcohol en drugs in De Pracht te organiseren.

Om bezoekers en vrijwilligers te werven greep De Pracht bijvoorbeeld ook de recente gemeenteraadsverkiezingen en die van de Provinciale Staten aan. De Pracht was toen stemlokaal, en bij de in-uitgang werden de stemmers door alle bestuursleden en personeel geïnformeerd over De Pracht, over vrijwilligerswerk en konden ze een enquête over het gemeenschapscentrum invullen door een aantal onderwerpen op een groot wandpamflet aan te kruisen. ‘Sommigen kwamen hier voor het eerst binnen, en dan kun je ze toch laten kennismaken,’ aldus Van Baal. ‘Zo kon ook door ons gepeild worden wat De Pracht voor hen kon betekenen en kunnen wij weer de maatschappelijke effecten bepalen. ‘

De voorzitter tapt een pilsje in de nieuwe ontmoetingsruimte.

Hans van der Pas

De positie van het gemeenschapshuis is niet meer vanzelfsprekend. Er is wel degelijk concurrentie. Gebouwen zijn er genoeg, het gaat om de bijzondere functie van het gemeenschapshuis. ‘Daarom: zorg dat je vooraan staat, laat aan iedereen zien wat je waard bent.’

Hans van der Pas, lid van de Adviesraad van ’t Heft en burgemeester van Rhenen.

‘Vooroplopen, anders mis je de boot’

Hans van der Pas, lid van de Adviesraad van ’t Heft en burgemeester van Rhenen: ‘Het gemeenschapshuis was altijd vooral een verenigingsgebouw. Het stelde ruimtes beschikbaar voor verenigingen. Zijn belangrijkste taak was faciliteren. Nu moeten de kaarten toch anders geschud worden. Het gemeenschapshuis zal zelf de boer op moeten, er zullen nieuwe samenwerkingspartners moeten worden gevonden. Want de positie van het buurthuis is niet meer vanzelfsprekend. Gemeenten heroriënteren zich op hun maatschappelijk vastgoed. Er is namelijk een overschot aan accommodaties. Diverse gebouwen of gedeelten van gebouwen staan leeg. En bijvoorbeeld de brede school wint terrein. Kortom, er is serieuze concurrentie, alleen al als het gaat om de stenen, het gebouw. Daarom: zorg dat je vooraan staat, laat aan iedereen zien wat je waard bent. Je moet vooroplopen, anders mis je de boot. Het betekent dat het gemeenschapshuis een omslag moet maken van stenen naar samenwerking. Niet het gebouw, als onderdak van allerlei activiteiten, is het uitgangspunt, maar de samenwerking, de actieve ontmoetingsplek in de wijk. Gebouwen zijn er genoeg, het gaat juist om de bijzondere functie van het gemeenschapshuis. Ontmoeting organiseren; laagdrempelig en midden in de buurt.

De kansen liggen er. Gemeenten worstelen met hun nieuwe taken in het sociale domein. Het wijkgericht werken, de sociale wijkteams, het zal allemaal ergens onderdak moeten krijgen. Het gemeenschapshuis is daarvoor de ideale locatie, hoe wijkgericht kun je het hebben? In het kader van de Wmo zijn er koffieochtenden voor ouderen. Mogelijkheden te over. Wie goed naar buiten kijkt, krijgt genoeg in het vizier. Vervolgens zul je er op af moeten gaan. Contacten leggen met de gemeente, met zorgorganisaties, het welzijnswerk, de verenigingen, noem maar op. Het gemeenschapshuis is meer dan een gebouw. Het is zeker niet gemakkelijk. Daarom zul je de manier van werken moeten veranderen. Niet meer alles zelf willen doen. Streef ernaar dat de clubs hun activiteiten vooral zelf draaien, zodat het personeel van het huis - het bestuur, de vrijwilligers - meer tijd heeft voor het initiëren van nieuwe activiteiten. En vind je het lastig, ga in overleg met de gemeente, met andere partijen, met ’t Heft. Onderneem in ieder geval actie. Doe iets. Want de grootste bedreiging is niets doen, spreekwoordelijk achter de bar blijven hangen tot sluitingstijd, ook al is er niemand meer. Dan loop je achter de feiten en achter de concurrentie aan. Want die is er wel degelijk. De draai in de samenleving naar het versterken van eigen kracht, het steunen op het sociaal netwerk, de vergrijzing; als gemeenschapshuis moet je ook die kant opdraaien, anders springen andere, ook commerciële, partijen, in dat gat. Natuurlijk, de druk is hoog nu subsidies minderen. Commerciële activiteiten binnenhalen is daarmee een noodzaak geworden. De commercie is wel een grijs gebied, als je bijvoorbeeld denkt aan het organiseren van feesten en partijen. Wat kan wel, wat niet, kijkend naar de gewone horeca in de buurt. Het is een nieuw speelveld, wat in overleg zal moeten worden afgebakend. Met de gemeente, met de plaatselijke horeca. Het op zijn beloop laten en zien wat er gebeurt, is geen optie. Je wilt geen gedoe met het café tegenover je. Want daarmee schiet je je doel als gemeenschapshuis voorbij, namelijk de verbindende factor zijn in de wijk. ‘

MuzeRijk

De multifunctionele accommodatie MuzeRijk is op de goede weg. Maar er is nog veel te winnen. Want wat lokt de bezoekers nou naar MuzeRijk? ‘We willen nog meer verbinding krijgen met de wijk. Het gaat tenslotte om de wijkbewoners, niet om stichting MuzeRijk.’

Hans van Zon, voorzitter van stichting MuzeRijk.

‘Op zoek naar de wijkbewoner’

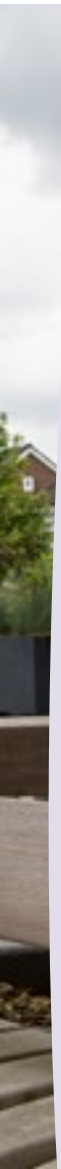

De multifunctionele accommodatie MuzeRijk in de Bitswijk in Uden ‘draait’ sinds januari 2014. Voorzitter Hans van Zon is tot nu toe redelijk tevreden. De te verhuren ruimtes worden goed uitgebaat. In MuzeRijk wordt gesport, gedanst, gekaart, muziek gemaakt, postzegels geruild, kapotte spullen gerepareerd, frisparty’s voor kinderen gehouden en nog veel meer . Van Zon: ‘Maar er is nog veel werk aan de winkel. Een kostendekkende exploitatie voor ons ontmoetingsplein is er nog niet. We krijgen subsidie van de gemeente. Wij weten bijvoorbeeld nog niet goed waar behoefte aan is in de wijk. Natuurlijk horen we weleens wat, maar nieuwe activiteiten, die we tot nu toe opzetten, kwamen van ons vandaan. We ondernemen nog steeds aanbodgericht, terwijl we juist vraaggericht willen werken.’ De “oude” activiteiten uit het vroegere buurthuis het Trefcentrum, die naar MuzeRijk zijn gekomen, draaien wel uitstekend.

Van Zon noemt als voorbeeld de kleding en speelgoedbeurs die ze vorig jaar organiseerden. De verwachtingen vanuit MuzeRijk waren hoog, maar er kwamen maar weinig mensen op af. In tegenstelling tot Proef De Buurt, een proeverij waar vele verschillende nationaliteiten uit de wijk aan deelnamen. Het was een groot succes, net als de MuzeMix, een muzikale middag op Moederdag. Van Zon: ‘Vooraf zeiden mensen tegen ons: niemand komt er op Moederdag. We hadden uiteindelijk ruim tweehonderd bezoekers.’ Om toch meer verbinding te krijgen met de wijk en vooral om ‘die dingen te organiseren waar behoefte aan is’ laat MuzeRijk via ’t Heft/Zet een eenzaamheidsonderzoek verrichten. ‘We willen weten wat de wijkbewoners van ons willen, wat hun wensen zijn, wat hen naar MuzeRijk zou lokken. Want met ons motto “verbinden, verrijken en beleven” verkopen wij geen gebakken lucht,’ aldus Van Zon.

MuzeRijk is een voorziening in de wijk voor onderwijs en opvang, welzijn, sport, zorg en wonen. De accommodatie kent twee basisscholen (met een katholieke en een islamitische identiteit), kinderopvang, ruime sportmogelijkheden met twee sportzalen en twee beachvelden buiten, een ontmoetingsruimte, activiteitenruimtes, zorgwoningen voor mensen met dementie, een gezondheidscentrum en een appartementencomplex met huurwoningen. Beneden vormen de centrale ruimte met aula en twee aangrenzende aparte ruimtes het eigenlijke buurthuis: het ontmoetingsplein voor jong en oud. Van Zon: ‘Hier ontmoeten mensen elkaar. Meestal door activiteiten en bijeenkomsten, maar ook ongeorganiseerd als mensen hun kinderen van school halen, een bezoek brengen aan het gezondheidscentrum of gewoon komen voor een praatje of koffie. Veel verschillende mensen trekken hier dagelijks voorbij.’

De dubbele sportzaal wordt overdag door de scholen gebruikt, in de avonduren en in het weekend voor 90% door volleybalvereniging Saturnus/HC. De volleyballers hebben een belangrijke rol in MuzeRijk. De club had een eigen sportzaal annex clubhuis in de oude kerk op het terrein van MuzeRijk. De gemeente wilde, ingegeven door het ook daar gelegen verouderde basisschoolgebouw, een brede school neerzetten. Saturnus/HC

wilde de kerk opgeven om in het nieuwe MuzeRijk te herstarten. De plannen leidden uiteindelijk tot de multifunctionele accommodatie (mfa).

Stichting MuzeRijk, de drijvende kracht achter de organisatie van de activiteiten op het ontmoetingsplein, nam de taak op zich om iedereen zich thuis te laten voelen in MuzeRijk. Van Zon: 'Helaas is dat niet vanzelfsprekend. Mensen kunnen zich eenzaam voelen, bijvoorbeeld omdat ze ouder worden en niet meer gemakkelijk de deur uitkomen. Of omdat ze door ziekte, handicap of taalachterstand beperkt worden in hun mogelijkheden. MuzeRijk wil naar hen de sociale hand uitsteken. Deze mensen willen wij ook in het vizier krijgen. Misschien zijn er bij die wel graag zouden willen komen, maar dat niet zo goed kunnen. Wij zouden dan met bijvoorbeeld vervoer kunnen regelen dat ze hier af en toe wel zijn. Dat soort zaken hopen we ook boven tafel te krijgen met het eenzaamheidsonderzoek.'

De dagelijkse leiding van de mfa ligt in handen van een parttime bedrijfsleidster, Henny van den Elsen. Zij wordt betaald door de gemeente. De bedrijfsleidster zorgt ervoor dat de dagelijkse gang van zaken loopt, en dat beperkt zich niet alleen tot het ontmoetingsplein. Ook de rest van MuzeRijk kan op haar rekenen. Van Zon: 'We zouden er graag nog iemand naast hebben om de exploitatie flink vlot te trekken. Iemand die zich specifiek richt op het initiëren van activiteiten. Die vraag hebben we inmiddels aan de gemeente gesteld.'

De overige werkzaamheden (receptie, restaurant, bar) worden verricht door vrijwilligers van vooral volleybalclub Saturnus/HC en cliënten van Dichterbij (een zorgorganisatie voor mensen met een functiebeperking). En daar is Van Zon echt trots op. 'Het lunchcafé op het ontmoetingsplein wordt volledig gerund door de volleybalvrijwilligers samen met de mensen uit de dagbesteding van Dichterbij. Dat is een opmerkelijke coproductie.' Het café is zes dagen in de week geopend van 9.00-23.00 uur en op zondag tot 18:00 uur voor drankjes, snacks en lunch. Met de gemeente is afgesproken dat er geen commerciële feesten en bruiloften georganiseerd worden, die zijn voor de gewone horeca.

De cliënten werken op de doordeweekse dagen meestal overdag en worden, met hun begeleiding, betaald vanuit de Wmo. Van Zon: 'Maar belangrijker is dat ze samen de horeca verzorgen. Dat is een grote maatschappelijke winst, voor de mensen zelf, maar ook voor de wijk. Ook de cliënten hebben nu een volwaardige plek in onze maatschappij, in onze buurt. Ze brengen bijvoorbeeld ook de post rond in het gebouw, voor de scholen en het Gezondheidscentrum. ' De vrijwilligers van Saturnus/HC staan vooral 's avonds en in het weekend achter de bar. Hun volleybalclub krijgt voor hun werk een klein percentage van de omzet. Van Zon: 'Het is een simpele en ludieke manier om te prikkelen er iets leuks van te maken om zo mensen uit de buurt binnen te krijgen. Weinig omzet betekent weinig geld voor de club.'
Voor voorzitter Hans van Zon blijft

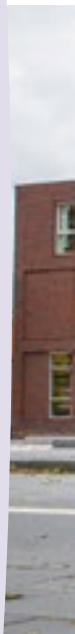

‘Het lunchcafé wordt gerund door cliënten met dagbesteding en vrijwilligers van de volleybalclub. Die samenwerking is grote maatschappelijke winst. Voor de mensen zelf, maar ook voor de wijk.’

het vooralsnog een zoektocht. Hoe wil MuzeRijk de functie krijgen die wordt beoogd: een ontmoetingspunt zijn om verschillende generaties een fysieke plaats te geven om daar van en met elkaar te leren, elkaar te ontmoeten en gezamenlijk activiteiten te ontplooien. Van Zon: ‘We zijn op de goede weg. Maar een kostendekkende exploitatie en voldoende vrijwilligers om de organisatie in de lucht te houden blijven belangrijke aandachtspunten. Maar bovenal willen we de drempel zo laag en de activiteiten zo aantrekkelijk mogelijk maken voor onze wijkbewoners. Het gaat tenslotte om hen, niet om stichting MuzeRijk.’

Elke maandagmiddag is er kienen voor ouderen.

‘t Dorpshuis

‘t Dorpshuis in Genderen vierde in 2012 zijn 50-jarig bestaan. En is na een verbouwing klaar voor de toekomst. Zodra er iets opgeknapt moet worden, knappen vrijwilligers het gelijk op. Want de eerste indruk bij binnenkomst is belangrijk. Het dorpshuis moet energie en enthousiasme uitstralen. ‘Niet alleen om klanten binnen te krijgen, maar ook vrijwilligers.‘

Harm-Jan van der Beek, Renée van Mersbergen en Kees Colijn.

‘De verborgen kracht is het clubje vrijwilligers’

’t Dorpshuis in Genderen werd in 1962 gebouwd. Het betekent dat voor veel mensen in Genderen het dorpshuis er al heel hun leven is. Het gebouw is een paar jaar geleden gemoderniseerd, dankzij de gemeente die er IDOP-gelden van de provincie aan wilde besteden, het Oranje Fonds en ‘veel, heel veel vrijwilligerswerk,’ aldus Harm-Jan van der Beek, voorzitter van het dorpshuisbestuur. Het dorpshuis is nu toekomstbestendig, stelt hij, ook omdat iedereen die er komt zich er thuis voelt. ‘Dat is de grote verdienste van de vrijwilligers.’ Dat beaamt Renée van Mersbergen, de vrijwilligster die de dagelijkse beheerder is. Alleen de schoonmaakster is een betaalde arbeidskracht. Eerder was er een betaalde beheerder, maar die heeft door bezuinigingen het veld moeten ruimen. ‘Het is hard werken,’ zegt Van Mersbergen. ‘Het vinden van vrijwilligers is anders dan vroeger, de mensen laten zich tegenwoordig niet meer graag vastleggen voor langere tijd. Dat wetende benaderen wij nu mensen gericht voor één activiteit, waar ze meestal zijdelings of direct bij betrokken zijn. Dan willen ze zich die avond of dag wel inzetten. Met Koningsdag bijvoorbeeld hebben we veel hulp van jeugd.’ Ze ziet de terugloop ook bij de oude verenigingen in het dorp, zij hebben moeite om bestuursleden en leden te vinden. Sommige verenigingen zoals het zangkoor houden er dan ook mee op, of gaan in afgeslankte vorm verder, zoals de gymnastiekvereniging. Vaste gebruikers en activiteiten zijn onder meer de basisschool met gymlessen, de peuterspeelzaal, de gymnastiekvereniging, de fanfare en de drumband, de ouderenvereniging, bewegen voor ouderen, yoga, koersballen, kinderbingo, het eetproject voor 55-plussers. Maar er zijn ook nieuwe initiatieven, vaak met een minder vaste structuur zoals de talentenfabriek. Dat is een verzamelnaam voor het Open Atelier, de Kwastenfabriek (schilderen) en de Herstelfabriek, waar iedereen zijn kapotte spullen, apparaten, kleding, gereedschap voor reparatie kan aanbieden. Van Mersbergen: ‘Er zijn geen reparatiekosten aan verbonden, materiaalkosten worden tegen kostprijs vergoed. Ook wie niks te repareren heeft wordt uitgenodigd om gezellig te komen buurten. Langs deze weg proberen we ook meer saamhorigheid en minder vereenzaming te bereiken in het dorp, voor jong en oud.’

Kees Colijn, de tweede voorzitter die veel klust in ‘t Dorpshuis. ‘Zodra er iets opgeknapt moet worden, knappen vrijwilligers het op. Je kunt het gebouw niet laten verslonzen. De mensen willen hier niet in het stof moeten bijten als ze binnenkomen.’ Voorzitter Van der Beek valt hem bij: ‘De entree, de eerste indruk bij binnenkomst is belangrijk. Het moet er allemaal fris en schoon uitzien. We hebben niet voor niets een schrobmachine voor de vloeren, daardoor kun je met regelmaat de vloer onderhouden. De basis moet goed zijn. ‘t Dorpshuis moet energie en enthousiasme uitstralen. Niet alleen om klanten binnen te krijgen, maar ook vrijwilligers. Je wilt toch graag ook commerciële activiteiten als bruiloften en partijen binnenhalen. Dat moeten we voor de broodnodige inkomsten, want de paar duizend euro van de gemeente per jaar is onvoldoende om het dorpshuis open te houden.’

Verder dient de basis van het bestuur goed te zijn, vindt de voorzitter. ‘Om alle dorpsbewoners te bereiken, in elk geval

de idee te hebben wat er onder hen leeft, streven we ernaar om in het bestuur diverse leeftijdscategorieën vertegenwoordigd te hebben, dus niet alleen maar gepensioneerde grijze dames en heren. We hebben bestuursleden van 30 jaar tot einde 70. We hebben een deskundige penningmeester en de jongste aanwinst is een bestuurslid van de peuterspeelzaal, maar ook onze nieuwe secretaris is nieuw en jong. Ook dat is zorgen voor toekomstbestendigheid.' Tweede voorzitter Colijn: 'De verborgen kracht van een dorpshuis is het clubje vrijwilligers, dat de handen uit de mouwen wil steken, in het bestuur of in het dorpshuis zelf.'

Van der Beek: 'Je ziet de tendens in andere dorpen en gemeentes dat elke club of vereniging zijn eigen gebouw wil en vaak ook krijgt. Dat is de doodsteek voor een dorpshuis en voor het gemeenschapsgevoel. Daarom is het belangrijk om als dorpshuis, als vrijwilliger en als bestuurslid, continu de dialoog te zoeken. Met de mensen in het dorp, met de gemeente, met de mensen uit je netwerk. Zodat je van elkaar signalen kunt oppikken, voeling houden met elkaar. Als een vereniging over de wens van een eigen clubhuis spreekt, ga dan als dorpshuis met haar in gesprek. Om met elkaar voor de club de mogelijkheden van het dorpshuis te verkennen.'

Het is vooralsnog een zoektocht, aldus Colijn, want het is lastig zicht te krijgen op wat mensen willen. 'Neem de seniorenclub, wat wil die nou graag zodat ze hier naartoe komen? Dat hebben we laten onderzoeken door Zet, via 't Heft. Want senioren is een belangrijke grote doelgroep. Ouderen willen niet stilzitten, achter een kopje koffie, ze willen wat doen nu ze het nog kunnen. Daar zou je als dorpshuis op moeten inspelen, in overleg met die ouderen. Het dorpshuis moet voor iedereen wat te bieden hebben. Eigenlijk moet je constant kijken naar de belangen van de vereniging, dat is de gouden regel.'

Zelf activiteiten bedenken en organiseren kost te veel tijd, weten ze in 't Dorpshuis. Daar zijn mensen voor nodig. Soms doen ze wel eens wat, maar dat is dan eigenlijk nattevingerwerk. Bijvoorbeeld een kookworkshop met een kok hier uit de buurt. Van Mersbergen: 'Het blijkt dan toch ineens een succes, terwijl we er nauwelijks moeite voor hebben gedaan om deelnemers te krijgen. Het ís en blijft de mankracht die parten speelt, helemaal nu we het bijna volledig zelf moeten zien te rooien. Dan zijn betaalde krachten ook ineens te duur. Als hier een beroepskracht zou rondlopen die zich specifiek richt op de jeugd, dan is er toch meer kans dat je ook daadwerkelijk die groep binnen krijgt. We hebben weleens wat geprobeerd in die richting, samen met de jeugd een disco opgezet. Na drie keer was de lol er af, ze kwamen niet meer, dan trekken wij de stekker eruit.' De door het dorpshuis bedachte kinderbingo is wel een succes.
Net als het maandelijkse eetproject voor de 55-plusser, maar dat loopt dan ook al jaren. Er is sinds kort een wachtlijst, want de capaciteit is maximaal 80 mensen. Van Mersbergen: 'Meer kunnen we niet bedienen met de acht vrijwilligers. Het is een gezellig samenzijn van de oudere dorpsbewoners. Iedereen vindt het leuk. Vrijwilligers zijn er dan ook makkelijk voor te vinden. Dat is dat gemeenschapsgevoel dat kenmerkend is voor een dorpshuis.'

‘Het is belangrijk om als dorpshuis, als vrijwilliger en als bestuurslid, continu de dialoog te zoeken. Met de mensen in het dorp, met de gemeente.’

De peuterspeelzaal is een van de vaste gebruikers van ‘t Dorpshuis.

‘t Gebint

Dorpsgebouw ’t Gebint was het antwoord op de dalende leefbaarheid van Biest-Houtakker. Een coöperatie trok het vlot, maar zit nog steeds niet stil. ‘Zorg voor een tijdige wisseling van bestuursleden. Anders is het gevaar dat je na een tijdje tevreden achterover gaat leunen. Niet doen, je moet betrokken blijven, op het randje van je stoel zitten.’

Anne-Marie Holthausen, oud- voorzitter van de coöperatie en één van de initiatiefnemers van dorpsgebouw ’t Gebint.

‘Iedere dorpsbewoner heeft een talent’

Zo’n vijf jaar geleden begon de dorpsraad van Biest-Houtakker, een dorp met 900 inwoners, zich zorgen te maken over de leefbaarheid in het dorp. De inwoners misten er een ontmoetingsplek. Er was dan wel een verenigingsgebouw, maar deze voldeed niet meer aan de eisen en bood niet de mogelijkheden om er verschillende activiteiten te organiseren. Er was ook geen plek voor jongeren om ergens samen te komen. ‘Kortom, er was geen verbindende factor meer,’ zegt Anne-Marie Holthausen, toenmalig dorpsraadslid. De dorpsbewoners werden gevraagd naar hun wensen. Zo bleek dat veel ouderen zo lang mogelijk in Biest-Houtakker willen blijven wonen. Ze gaan liever niet naar een verzorgingshuis ver buiten het dorp. Holthausen: ‘We constateerden ook: het dorp kan niet op eigen kracht groeien. Daarom moet je het aantrekkelijk maken voor buitenstaanders om hier te komen wonen.’ Redenen te over om de schouders onder die leefbaarheid te zetten. Daarvoor werd in september 2012 de coöperatie Biest-Houtakker opgericht. Voorzitter werd Holthausen: ‘Met de oprichting willen we ons als inwoners verenigen en gezamenlijk zaken voor elkaar krijgen die anders voor individuele inwoners van Biest-Houtakker mogelijk onbereikbaar zijn. Samen staan we sterker in tijden van een terugtrekkende overheid en teruglopende subsidies.’ Omdat het gebouw van de basisschool sterk gedateerd was en nieuwbouw nodig - dat had de gemeente eerder ook al aangegeven - was de combinatie snel gemaakt. Bouw een nieuwe multifunctionele accommodatie, met daarin een nieuwe school. Holthausen: ‘Een nieuwe ontmoetingsplek waar het verenigingsleven, het onderwijs en de dorpsbewoners een eigen plek krijgen.’ De coöperatie wist, met subsidie uit het IDOP-potje van de provincie, de gemeente (Hilvarenbeek) te overtuigen dat nu de tijd was om de plannen te realiseren.

En zo kon het gebeuren dat op 15 maart 2014 het dorpsgebouw ’t Gebint geopend werd, met daarin alle centrale voorzieningen voor het dorp bij elkaar. De basisschool, de peuterspeelzaal, het kinderdagverblijf, de podiumzaal, het informatiepunt, een vergaderzaal, de ontmoetingsruimte annex café met biljart en de sportzaal. En ingericht volgens de visie van de coöperatie: het voor de dorpsbewoners mogelijk maken om elkaar te ontmoeten, ook jong met oud. Holthausen: ‘Dat is belangrijk, zeker in deze tijd waarin van burgers wordt verwacht dat zij meer voor elkaar gaan zorgen.’ Een voorbeeld van die visie is terug te vinden in de inrichting van de ontmoetingsruimte. Holthausen: ‘We wilden geen standaardruimte, maar een plek waar jong én oud zich thuis voelt. Zodoende hebben bewoners zelf een houten vloer gelegd, een houten leestafel gemaakt, lampen gekozen. Dat is het mooie van een coöperatie: de leden, inmiddels meer dan 350, hebben inbreng. Iedere dorpsbewoner heeft wel een talent dat de coöperatie kan gebruiken, die zoeken wij op of zij ons.’ En ook verenigingen weten het dorpsgebouw weer te vinden. Holthausen: ‘De biljartgroep die in een ander dorp biljartte is terug.’ De gemeente is eigenaar van het pand, die is verantwoordelijk voor de stenen, de buitenkant. De coöperatie ‘doet’ de binnenkant.

Vanaf het begin is er ook een bestuur dat een afspiegeling is van de dorpsgemeenschap. Geboren en getogen bewoners, nieuwko-

mers, oud, jong, man, vrouw, verschillende leeftijdscategorieën. 'Dan weet je beter wat er leeft in het dorp, welke behoeften er zijn,' aldus Holthausen. Het bestuur is ook de boer opgegaan bij andere buurthuizen, in overleg met 't Heft. Holthausen: 'Om indrukken op te doen en ervaringen uit te wisselen. In een van buurthuizen was bijvoorbeeld gestart met een fulltime beheerder. Er werd gelijk op veel uren ingezet. Maar al snel bleken die niet gehaald te worden, en dan heb je gelijk al een probleem met de exploitatie. Het is een leerschool, waar ook wij lessen uit trekken. Wij startten met een klein aantal uren, en dan maar zien hoe het loopt. Je kunt beter vooruit dan achteruit.' Inmiddels is er groei van het aantal activiteiten en dus ook van de hoeveelheid arbeidsuren van de beheerder. Er is bijvoorbeeld een dartvereniging als nieuwe gebruiker.

De activiteiten die in 't Gebint plaatsvinden, moeten wel passen in de visie van de coöperatie. Om dat te waarborgen is er bijvoorbeeld een maandelijks gebruikersoverleg. Daar worden ervaringen uitgewisseld en mogelijke nieuwe activiteiten tegen het licht gehouden. Holthausen: 'Past het bij onze visie? Je bent ondernemer, je zult dan kritisch moeten kijken naar je verdienmodel. Er moet een balans zijn tussen maatschappelijke en commerciële activiteiten. Als de Vereniging van Kleine Kernen hier wil vergaderen, betekent het verkeersdrukte. Kan het dorp dat aan? Dat regelen we dan eventueel met verkeersregelaars. Je moet nee durven zeggen. Ik zeg met trots dat wij wel eens nee zeggen tegen commerciële activiteiten. Bijvoorbeeld omdat de vaste activiteiten en gebruikers erdoor in het gedrang zouden kunnen komen.' Het is weleens lastig om de balans te vinden, zegt ze. 'Want we willen zelf graag de regie houden, omdat we willen doen wat de dorpsbewoners willen dat we doen. Je kunt in het kader van de Wmo een dagbesteding van een thuiszorgorganisatie binnenhalen. Maar je krijgt dan gelijk hun protocollen erbij. Willen wij dat wel in het dorpsgebouw? We zouden een dergelijke dagbesteding best met mensen uit het dorp zelf kunnen regelen.'

Ze is ook trots dat uitkomt wat de coöperatie voor ogen had. Holthausen: 'Dat opa van 80 jaar zijn kleindochter naar school brengt en erna even in de ontmoetingsruimte een kopje koffie drinkt, de krant leest, een praatje maakt. En dat de jeugd inderdaad hier bij elkaar komt. Dan ben je bezig met de toekomstbestendigheid van het dorp, van het dorpshuis. Het is belangrijk dat de gebruikers van het dorpsgebouw elkaar ondersteunen, helpen. Het is ook een van de doelen van het gebruikersoverleg. Soms komt het zo uit dat de basisschool een ruimte van ons nodig heeft of andersom, dan ruilen we gewoon met gesloten beurzen.' Holthausen is inmiddels voorzitter af. Dat is een bewuste beleidskeuze van de coöperatie. Holthausen: 'Zorg voor een tijdige wisseling van bestuursleden. Het gevaar is dat je na een tijdje achterover gaat leunen. Niet doen, je moet betrokken blijven, op het randje van je stoel zitten. En zorg dat de vrijwilligers het naar hun zin hebben, zet ze vooral in op hun talenten. En deel kennis, zo veel als je kunt, met andere buurthuizen. We hebben een jonge beheerder van 24 jaar. Zij is naar de beheerderscursus van 't Heft geweest. Daar leerde ze veel, vooral ook van de ervaringen van anderen.'

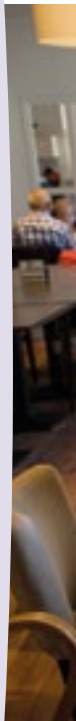

‘Je kunt voor de Wmo een dagbesteding van een thuiszorgorganisatie binnenhalen. Maar je krijgt dan gelijk hun protocollen erbij. Willen wij dat wel in het dorpsgebouw?’

De activiteiten die in ‘t Gebint plaatsvinden moeten passen in de visie van de coöperatie.

De Moerkoal

Het dorpshuis anno nu moet zelf zijn nek uitsteken, actief laten zien wat het allemaal kan doen voor de leefbaarheid in het dorp,' aldus Wim Geukemeijer, voorzitter van dorpshuis De Moerkoal. 'Een dorpshuis is meer dan het traditionele bedrijf dat accommodatie biedt aan gebruikers. Het is een maatschappelijke onderneming, met het accent op maatschappelijk.'

Voorzitter Wim Geukemeijer.

‘Wij zijn geen zalenverhuurbedrijf’

Toen het dorpshuis De Moerkoal ruim tien jaar geleden eigenlijk op zijn gat lag, en de gemeente sowieso zijn handen er vanaf wilde trekken, kwam voor het dorp Middelrode de vraag: willen wij nog een dorpshuis? Het antwoord was ja, omdat er anders geen centrale plek meer was waar de dorpsbewoners elkaar konden ontmoeten. Een nieuw bestuur trad aan, dat naarstig nieuwe wegen zocht om de boel weer vlot te trekken, dat wil zeggen om de eigen broek op te houden. Het gebouw zelf en het groot onderhoud ervan bleef van de gemeente, maar het bestuur werd verantwoordelijk voor de economische exploitatie. Al snel werd een solide basis gelegd met de judoclub Berlicum, die een vaste stek zocht om te trainen, te vergaderen en een eigen opslag en was- en kleedruimten wilde. Wim Geukemeijer, voorzitter van het bestuur van De Moerkoal: ‘De judoclub is hoofdgebruiker van het dorpshuis. Dat is mooi, ook omdat met deze sport je jongeren het dorpshuis binnenhaalt. Nevenvoordeel is dat de grote zaal, die de judoclub gebruikt en die qua exploitatie voor veel dorpshuizen vaak een blok aan het been is, bij ons juist de positieve doorslag geeft. Daarnaast trekt de ene sport de andere aan.’

Het dorpshuis wordt sinds 27 december 2005 beheerd door Stichting de Moerkoal. Het dorpshuis was toen wel toe aan een ‘make-over.’ Na drie jaar voorbereiden en verbouwen werd de vernieuwde Moerkoal op 4 oktober 2008 in gebruik genomen. Het gebouw werd onder meer uitgebreid met was- en kleedruimten, een vergroting van de grote zaal, een berging en de foyer. De zalen kunnen door schuifwanden aan elkaar gekoppeld worden, daardoor nam de flexibiliteit van gebruik enorm toe. Aan de achterzijde is een binnenplein aangelegd en naast het gebouw enkele parkeerplaatsen. Geukemeijer: ‘We verbouwden zonder geld van de gemeente, wel met subsidie van diverse fondsen zoals de provincie, het VSB fonds en het Oranjefonds. En uiteraard met heel veel vrijwilligers en ondernemers die in natura sponsorden. We waren een van de eerste geprivatiseerde dorpshuizen.’

Dat de gemeente zich terugtrok, heeft het dorpshuis een impuls gegeven, aldus Geukemeijer. ‘We communiceren op ‘ooghoogte’ met de gemeente. Eerder keek je naar haar omhoog, omdat je voor de exploitatie afhankelijk was van hun geld. Dit voelt beter. We hoeven niet alleen te halen, we kunnen nu ook brengen. Neem de Wmo. Je kunt er als buurthuis een spilrol in hebben, bijvoorbeeld met het faciliteren van dagbesteding voor ouderen. Dorpshuizen zijn de vooruitgeschoven posten van de gemeente in de lokale gemeenschap. Wij zitten in de haarvaten van de maatschappij, niet de gemeente. Het gaat er om dat je als dorpshuis je meerwaarde laat zien voor de leefbaarheid in het dorp. Laat zien wat je kunt doen. Steek je nek uit. Kom met voorstellen, denk met de gemeente mee, kom niet met zeurverhalen. Los van het feit dat de gemeente eigenaar is van het gebouw, is ze een belangrijke partner. Je kunt van haar netwerk gebruik maken. Je diensten aanbieden. En laten we wel wezen: het praat stukken makkelijker omdat we onze hand niet hoeven ophouden. Je bent volwaardige partners.’

‘Het is een nieuwe actieve rol die je als dorpshuis zelf moet oppakken. Het wordt niet meer naar je toegebracht. Een dorpshuis is meer dan het traditionele bedrijf dat accommodatie biedt aan gebruikers. We zijn geen zalenverhuurbedrijf. We zijn een maatschappelijke onderneming met het accent op maatschappelijk. Wij dienen de gemeenschap en doen dat op ondernemende wijze. Wij werken bijvoorbeeld samen met de horeca. Wij doen met Oudjaar de snert, de horeca aan de overkant de oliebollen. Want samenwerken is ook: elkaar wat gunnen. We organiseren bijvoorbeeld samen met de judoclub een cursus Veilig Vallen voor ouderen.’ Nieuwe activiteiten trekken ook altijd nieuwe vrijwilligers aan, stelt Geukemeijer. ‘Dat is winst, want het maakt de poule van vrijwilligers waarover je kunt beschikken groter en dus minder kwetsbaar. Bij nieuwe activiteiten zetten we altijd een combinatie van nieuwe maar ook bestaande vrijwilligers in. Op deze manier geef je de huiscultuur door.’ De Moerkoal heeft nu ruim vijftig vrijwilligers tot haar beschikking.

Waartoe het dorpshuis op aarde is? Voor Geukemeijer is er maar één antwoord op: ‘Voor de leefbaarheid in het dorp.’ Hij noemt als geslaagd voorbeeld het Repaircafé. Iedere eerste vrijdag van de maand kun je in De Moerkoal terecht met reparaties aan huishoudelijke apparaten, meubeltjes, speelgoed, radio’s, fietsen et cetera, maar ook kleding. En het is een groot succes, weet hij. Een ander voorbeeld. Dorpshuis De Moerkoal is de afgelopen twee jaar open geweest voor bezoekers aan de Kerstmarkt, die werd georganiseerd door een lokale werkgroep. Omdat deze werkgroep aangaf met de organisatie te stoppen heeft de Moerkoal deze traditie voortgezet om te zorgen dat de markt voor Middelrode/Berlicum behouden blijft. Geukemeijer: ’Het Repaircafe en de Kerstmarkt passen perfect bij wat wij met het dorpshuis voor ogen hebben: een plek voor de plaatselijke bevolking om elkaar te ontmoeten. Dat is leefbaarheid aan de basis.’

De Moerkoal biedt onderdak aan vele vaste en incidentele activiteiten en gebruikers. Zo huist er een kinderdagverblijf, de EHBO-vereniging en de Historische Vereniging Berlicum/Middelrode. Hobbyverenigingen als een bridge-, foto-, schilderclub en vogelsport hebben er hun stekje gevonden. Er is yoga, gymnastiek voor senioren, koersbal. Leden van de Katholieke Vrouwenbeweging Brabant en de Katholieke Vrouwenorganisatie Brabant volksdansen en handwerken. Er zijn activiteiten voor gehandicapten. Ook is er het succesvolle Eetpunt, een gezamenlijke maaltijd voor de dorpsbewoners op de laatste vrijdag van de maand. De zalen worden regelmatig gehuurd door onder meer het waterschap Aa en Maas, de Rabobank, een examenbureau en de gemeente.

‘We willen zoveel mogelijk open zijn, maar altijd open kan nog niet. Ook dat is ondernemen: niet tegen beter weten open willen zijn. Vrijdag tijdens de weekmarkt zijn we open. Mensen komen een kopje koffie drinken, allerhande organisaties houden dan ook spreekuur. Die combinatie werkt

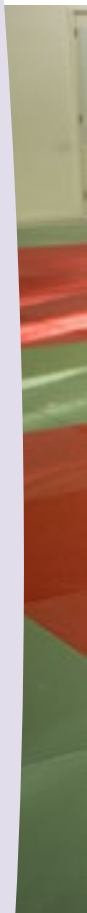

‘Wij doen met Oudjaar de snert, de horeca aan de overkant de oliebollen. Want samenwerken is ook: elkaar wat gunnen.’

prima.’ Maar volgens Geukemeijer is het ondernemen meer dan alleen maar je eigen dorpshuis draaiende houden. Het is volgens hem ook belangrijk om met regelmaat naar buiten te treden. Zo is De Moerkoal betrokken bij het bestuur van ’t Heft, is er regelmatig publiciteit in de lokale- en regionale media, en spreekt het bestuur op symposia en andere bijeenkomsten. Geukemeijer: ‘Recentelijk waren we te gast bij NOC-NSF, Het geeft weer nieuwe verbindingen en ontmoetingen.’

Maar bij dat ondernemerschap komt nog meer kijken, stelt Geukemeijer. ‘Een beetje ondernemer wil weten wat het effect is van zijn ondernemerschap. Daarom laat De Moerkoal via ’t Heft door Zet om de twee jaar een leefbaarheidonderzoek uitvoeren. Wat willen de mensen in het dorp, waar liggen hun behoeften? Ook is er met Zet een accommodatieplan opgezet. Geukemeijer: ‘Daar kwam uit voort dat de hoofdingang verbeterd moet worden door onder meer elektrisch beweegbare deuren voor betere toegankelijkheid.’ Die aanpassing betaalt de gemeente, als eigenaar van het gebouw.

De judoclub is hoofdgebruiker van het dorpshuis.

Alexander van den Dungen

Hield vroeger de gemeente met subsidie het complete buurthuis in stand, nu is het gemeenschapshuis vooral zelf aan zet en moet het maatschappelijk ondernemen om te overleven. Wethouder Alexander van den Dungen: 'Een goed gemeenschapshuis steekt zelf de thermometer in de samenleving: waar is bij ons in de buurt behoefte aan, en kunnen wij dat organiseren?'

Alexander van den Dungen, wethouder in Sint-Michielsgestel.

‘De gemeente is geen hoofduitvoerder, maar een van de partners’

Alexander van den Dungen, wethouder in Sint-Michielsgestel: ‘Natuurlijk zijn gemeenschapshuizen belangrijk voor een gemeente. Maar het gaat er niet om wat een gemeenschapshuis kan betekenen voor de gemeente. Nee, de vraag is wat het huis kan doen voor de buurt waarin het staat. Dat is de kern waar het om draait. Een goed gemeenschapshuis steekt zelf de thermometer in de samenleving: waar is bij ons in de buurt behoefte aan, en kunnen wij dat organiseren? Was vroeger de gemeente met subsidie de drijvende kracht achter het buurthuis, nu zorgt ze er vooral voor dat er een goed gebouw staat. De gebruikers zijn verantwoordelijk voor de invulling. De gemeente is geen hoofduitvoerder, dat moet je als gemeente ook niet willen, je bent een partner die het huis vooral mogelijk maakt en faciliteert. Wel is er een indirecte gemeentelijke bijdrage aan de exploitatie, namelijk via organisaties die gebruik maken van het gemeenschapshuis, zoals een bibliotheek, het welzijnswerk of een ouderenbond.

De gemeente kan natuurlijk baat hebben bij het gemeenschapshuis. Voor de uitvoering van haar beleid, zoals de zorgtaken die de lokale overheid nu heeft gekregen. Als er in de wijk behoefte is aan dagbesteding voor ouderen, zou dat prima kunnen plaatsvinden in het gemeenschapshuis. Dat zou het huis kunnen organiseren, in partnerschap met bijvoorbeeld welzijn, ouderen, zorgorganisaties, en met de gemeente. Wij geven die zorg ook liever in een gemeenschapshuis om de hoek dan dat we met taxibusjes ouderen elders voor dagbesteding afleveren. Het is op deze manier winst voor de burger, voor de wijk, voor het gemeenschapshuis en voor de gemeente. Het gemeenschapshuis biedt ook kansen voor het jeugdbeleid en de uitvoering van de participatiewet. Denk alleen al aan de inzet van vrijwilligers. Zo kan een gemeenschapshuis een vitaal onderdeel worden van de wijk of het dorp.

Een gemeenschapshuis is er vooral voor ontmoeting. Ontmoeten kan overal, maar je hebt plekken nodig waar mensen iets kunnen organiseren, waar kruisbestuiving is tussen verenigen en organisaties, waar het door elkaar heen loopt, daar waar het hart van de buurt klopt. Als er geen buurthuis is, vinden mensen andere plekken om te organiseren, en te ontmoeten. Maar je mist dan wel de synergie tussen partijen, de ontmoeting die de wijk verbindt. Dat is de kracht van een dergelijk gemeenschapshuis. Een buurthuis moet meer zijn dan een plek voor drie biljarttafels, een bar en een zaaltje voor de ouderenbond en bridgeclub. Het vraagt wel ondernemerschap. Het bestuur zal niet alleen maatschappelijk moeten ondernemen, organiseren wat nodig is in de wijk, maar ook (para)commercieel actief worden. Je zult ook gebruikers moeten binnenhalen voor het geld. Die kruisbestuiving tussen maatschappelijk en commercieel ondernemen zorgt voor een vitaal gemeenschapshuis.’

De Schalm

Een dorp kan niet zonder dorpshuis. Maar omdat de gemeenschap klein is, is het wel roeien met de riemen die je hebt. ‘Wat wij doen en kunnen doen is faciliteren. Ervoor zorgen dat de dorpsbewoners er terecht kunnen met activiteiten en dat ze daarbij wat kunnen drinken.’

Cees Luijsterburg, voorzitter van Stichting Dorpshuis.

‘Het dorpshuis verbetert de leefbaarheid in het dorp’

De voormalige kerk van Heerle, de St. Gertrudis van Nijvel, herbergt sinds april 2013 het dorpshuis De Schalm. In de verbouwde kerk is tevens een huisartsenpraktijk en fysiotherapeut gevestigd. Ook worden er nog kerkdiensten, uitvaarten en doopplechtigheden gehouden. In 2014 eindigde de kerk, een rijksmonument, in een landelijke verkiezing van het beste herbestemmingsproject in de top-tien. De herontwikkeling van de kerk maakte onderdeel uit van het project ‘Heerle in ontwikkeling’ en was mogelijk door subsidie van de Provincie Noord-Brabant in het kader van de IDOP-regeling (Integraal Dorpsontwikkelingsplan). De woningbouwvereniging Allee Wonen is eigenaar van de kerk. Stichting Dorpshuis betaalt de huur en de servicekosten en verzorgt het beheer en de schoonmaak. De gemeente Roosendaal ondersteunt met een exploitatiesubsidie. Het oude dorpshuis De Schalm dateerde uit 1972. Het gebouw verkeerde al lange tijd in slechte staat en door het vertrek van de sportverenigingen, die het dorpshuis als thuisbasis hadden, ging het balletje rollen. Cees Luijsterburg, voorzitter van Stichting Dorpshuis: ‘Met de verbouwing van de kerk sloegen we hier in het dorp twee vliegen in één klap. Het kerkgebouw bleef voor het dorp behouden en de vervanging van het dorpshuis was geregeld. Om in deze tijd voorzieningen in het dorp te behouden is het belangrijk dat zij zo veel mogelijk bij elkaar worden gebracht of gehouden, waardoor het gebruik intensiever en de kosten lager worden. Dat is een. Punt twee is dat door de herbestemming van de kerk tot multifunctioneel dorpscentrum de leefbaarheid in het dorp verbetert.’

Hij wijst op het grote belang van een dorpshuis in een dorp: ‘Het is vrijwel de enige thuishaven van verenigingen en de plek waar mensen elkaar belangeloos kunnen ontmoeten. Als mensen bijvoorbeeld hier niet meer kunnen bridgen, blijven ze thuis en lopen ze kans te verpieteren achter hun ramen. Ze gaan niet met de auto naar de stad, naar Roosendaal of Bergen op Zoom, om te kaarten, zeker de oudere mensen niet. Het dorpshuis is niet weg te denken hier, zonder dorpshuis vallen de activiteiten weg. Wij moeten er, voor behoud van de leefbaarheid, gewoon zijn.’

Het is daarom goed dat het dorpshuis een herstart in de kerk heeft gemaakt en voldoet aan de hedendaagse eisen en wensen. Hoewel Luijsterburg het jammer vindt dat het dorpshuis de sportverenigingen is kwijtgeraakt als gebruikers. Die verkasten met hun hele hebben en houwen naar een nieuwe sportlocatie Harella aan de rand van het dorp. ‘Met sport komt er ook jeugd binnen,’ aldus Luijsterburg, ‘zonder sportactiviteiten is het moeilijk de jeugd binnen te halen.’ Toch is en blijft het dorpshuis de centrale plek waar de meeste verenigingen hun activiteiten organiseren. Tel daarbij op de wekelijkse bloedprikdienst, de fysiotherapeut die er praktijk houdt, de huisarts en de kerk. Kortom, het dorpshuis is de centrale ontmoetingsplek in het dorp. De horeca in De Schalm is verpacht aan een uitbater. Luijsterburg: ‘Dat was in het oude dorpshuis net zo, wij hebben er zelf niet de tijd en niet de mensen voor. De uitbater betaalt ons een huursom, het uitbaten van de koffie, drankjes en eventuele kleine hapjes is aan hem. De omzet is ook voor hem. De afspraak is gemaakt dat de gebruikers hun consumpties alleen hier bestellen. Het kan niet zo zijn dat bij een activiteit de mensen voor hun eigen consumpties zorgen, bijvoorbeeld een huistap bij een feest in de zaal.’ De bar is alleen open als er activiteiten zijn. En dat is dus niet dagelijks. Luijsterburg: ‘Een volledige bezetting is een illusie in een klein dorp als Heerle. Wat wil je, met 1800 inwoners? Meer vaste

gebruikers dan nu zit er niet echt in. Er is nog wel wat binnen te halen aan incidentele bijeenkomsten of voorstellingen, het gebouw en de locatie lenen zich hiervoor. Hier is wel aandacht voor, maar daar zijn manschappen voor nodig en die zijn niet (voldoende) beschikbaar. Ook de nieuwe Wmo biedt uitdagingen, maar hiervoor geldt hetzelfde. In een dorp heb je niet veel vrijwilligers tot je beschikking. Daar komt bij dat je te maken hebt met te strenge regels. Een dorpsbewoner die onlangs werkloos is geworden, wil graag zijn handen uitsteken in het dorpshuis. Maar de uitkeringsinstantie ligt dan dwars. Je mag niet zomaar vrijwilligerswerk gaan doen, hoe graag je ook wil. Het geeft een zodanige rompslomp dat de moed iedereen in de schoenen zakt, je wilt toch ook niet dat die persoon gekort wordt op zijn uitkering. Gelukkig kunnen we, als de nood aan de man komt, altijd een beroep doen op de vrijwilligers van de kerk. Het enige wat wij dus op dit moment doen en kunnen doen is faciliteren. Ervoor zorgen dat men van onze ruimtes gebruik kan maken en daarbij, indien gewenst, wat kan drinken in de pauze en na afloop. Kortom dat gebruikers er graag naar toe gaan en er zich prettig voelen. Laagdrempeligheid is daarbij heel belangrijk.'

Een keer per jaar organiseert het stichtingsbestuur een bijeenkomst, een gebruikersoverleg, voor de vaste gebruikers. Luijsterburg: 'Om ze op de hoogte houden van het reilen en zeilen van het dorpshuis, om met elkaar het jaar te evalueren, en om ze betrokken te houden op elkaar en op het dorpshuis. Zo hoop je een gemeenschapshuis te creëren, met de nadruk op gemeenschap. Die binding is het cement van het huis.'

'Het zou mooi zijn wanneer we als bestuur niet alleen maar faciliteren, maar ook zouden kunnen organiseren. Die verwevenheid, de schakel tussen vraag en aanbod, maakt je als bestuur en als dorpshuis krachtiger.' Hij noemt als voorbeeld van een ontbrekende schakel de leefbaarheidsgroep die in Heerle actief is. Luijsterburg: 'Dat is een soort dorpsraad. Die houdt zich onder meer bezig met het opsporen en in kaart brengen van wensen en behoeften van de bewoners van Heerle. Een prima club die goed werk verricht, maar die los staat van het dorpshuis. Onze handen zijn niet ineengeslagen, terwijl de leefbaarheidsgroep wel komt met suggesties voor activiteiten. Zij kaartten bijvoorbeeld de eenzaamheid onder ouderen aan, die groeiende is. Hun signaal heeft ertoe geleid dat in het dorpshuis een huiskamerproject is opgestart. Elke woensdagochtend komt nu in het dorpshuis een groepje ouderen bij elkaar, begeleid door enkele vrijwilligers, voor ontmoeting.'

Dat gebeurt in een van de twee kleine zalen boven. Op de bovenverdieping huist ook de EHBO vereniging en de yogaclub. Beneden zijn twee grote afgesloten ruimtes voor vergaderingen en (ontspannings) bijeenkomsten, de prikdienst en de fysiotherapeut. In de ontmoetingsruimte met de bar heeft de dartclub haar domicilie. Het schip van de kerk is voor gezamenlijk gebruik. Hier repeteert het zangkoor, de harmonie en de toneelvereniging en wordt wekelijks door de kerk nog de gebedsdienst gehouden. Het koor is tot podium gemaakt, het altaar staat er achter een groot scherm. Incidenteel zijn hier ook optredens en grote bijeenkomsten. In een van de zijbeuken is een kleine afgesloten gebedsruimte gemaakt, waar ook bijvoorbeeld een kleine doopplechtigheid gehouden kan worden.

Heerle is blij met deze herbestemming van het kerkgebouw, weet Luijsterburg nu. 'Maar,' zegt hij, 'denk er niet te licht over.

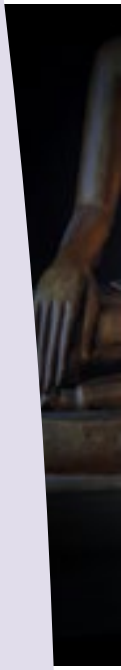

‘Het dorpshuis is de enige thuishaven van verenigingen en de plek waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Zonder dorpshuis vallen de activiteiten weg.’

Een kerk herbestemmen gaat met veel emoties gepaard. Je moet ervoor waken dat die gevoelens niet gaan woekeren, want dan krijg je het niet meer goed. Wij hebben daarom de dorpsbewoners, voordat het dorpshuis in de kerk opnieuw openging, uitgenodigd voor een rondleiding. Bij sommigen kwamen toen de emoties los. Dan kun je ze een en ander rustig uitleggen en dingen laten zien. Dat creëert rust en uiteindelijk vertrouwen.’

In de voormalige kerk worden nu onder meer yogalessen gegeven.

Huis van de Westrand

Het Huis van de Westrand in Roosendaal wil vooral een sociale rol spelen in de wijk. Maar om een echt Huis te zijn voor de bewoners, moet je weten wat ze willen om zich thuis te voelen. De standaardmethoden om wijkbewoners te betrekken, zoals schriftelijk uitnodigen, werkten niet. 'Daarom zijn we gestart met huisbezoeken. Daarnaast wordt eens per maand een hele straat uitgenodigd om langs te komen.'

Cees van der Pligt en Paul Schepers.

‘Wees alert op wat er in de wijk gebeurt’

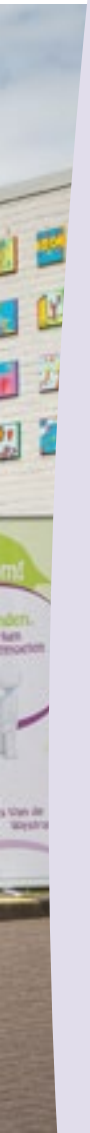

Het huidige Huis van de Westrand in Roosendaal doet nog steeds waar het veertig jaar geleden als buurthuis voor is opgericht: het verhogen van de leefbaarheid in de wijk. En juist nu weer met nieuw elan, nu de gemeente de subsidie afbouwt, een stichting de nieuwe eigenaar is en zelf de broek moet zien op te houden. Voorzitter Paul Schepers, die toen de eerste steen legde en sinds twee jaar weer actief is voor het wijkhuis, benadrukt het sociale gezicht ervan, toen en nu. ‘Want het is een wijk die de nodige sociale aandacht verdient. Het is ook een wijk met veel eenzaamheid,’ weet Schepers. ‘Maar om een echt Huis van de Westrand te zijn voor de bewoners, moeten we weten wat ze willen om zich thuis te voelen. De standaardmethoden om wijkbewoners te betrekken werkten niet, zoals schriftelijke uitnodigingen verspreiden voor een buurtbijeenkomst. In 2014 zijn we daarom gestart met huisbezoeken.’ Acht vrijwilligers uit de wijk, bewoners, volgden daarvoor een korte opleiding over het afleggen van huisbezoeken. Penningmeester Cees van der Pligt: ‘We kwamen bij een mevrouw over de vloer die prachtige schilderijen had hangen. Bleek ze zelf geschilderd te hebben. We hebben haar toen een expositie in het wijkhuis aangeboden. Dat is ook leefbaarheid in de wijk, laten zien wat de bewoners in huis hebben. Maar je komt achter de voordeuren ook veel armoede tegen, eenzaamheid. We wijzen ze er op dat ze altijd bij ons welkom zijn en wij ze kunnen begeleiden naar de juiste hulp. In het Huis is de wijkzuster, een inloopspreekuur van de ggz en de wijkagent loopt regelmatig binnen. Als dank voor het gesprek nodigen we de bewoner altijd uit voor een gratis lunch in het wijkhuis. Daar wordt meestal gebruik van gemaakt.’ Daarnaast wordt eens per maand een straat of buurt uitgenodigd om in het Huis in gesprek te gaan. Schepers: ‘Dat werkt. We krijgen veel informatie en de mensen geven aan wat zij graag zien of anders zouden willen in de wijk. Wij willen inspelen op de behoefte van de wijk. Anders kun je met het wijkgebouw niet echt een huis zijn. Verbinden, elkaar ontmoeten. Vraag en aanbod bij elkaar brengen als het gaat om bijvoorbeeld kleine klussen en boodschappen doen, samenbrengen van professionals en vrijwilligers, en gewoon een gezellige huiskamer zijn voor wijkbewoners.’

Het 5-koppige bestuur is in de afgelopen twee jaar bezig geweest om een wijkhuis nieuwe stijl te creëren. Er werd veel aandacht besteedt aan de uitstraling van het huis, legt Schepers uit. Zo heeft een kunstenares uit de wijk samen met enkele vrijwilligers de container die buiten staat opgefrist. Het moet er van buiten en binnen in ieder geval fris, vrolijk en uitnodigend uitzien. Schepers noemt het inschakelen van een kunstenares uit de buurt ‘een voorbeeld van de kracht van het lokale. Er is veel talent, in elke wijk. Je moet wat er is, dan ook gebruiken.’

Een mooi voorbeeld vindt hijzelf is het Westaurant. Wijkbewoners kunnen in het Huis samen ontbijten en lunchen voor weinig geld. Schepers: ‘Om de drempel zo laag te houden dat mensen het voor het geld niet hoeven te laten om hier naar toe te komen. Onder het eten kunnen wijkbewoners elkaar beter leren kennen. De maaltijden worden geserveerd door leerlingen van de Kameleon, een school voor kinderen met een beperking. Zij maken onder begeleiding de lunch klaar. Het is een nieuwe wijze van werken en samenwerken die goed is voor de

leefbaarheid in de wijk, want wijkbewoners zijn met elkaar in de weer, leren elkaar kennen op een positieve manier.'

Van der Pligt vult hem aan: 'Het is belangrijk dat alle mensen een kans krijgen, ook als zij door wat voor reden dan ook een tijdje buiten het normale arbeidsproces zijn komen te staan. Met verschillende begeleidende instanties hebben wij afspraken gemaakt dat het Huis plaats biedt voor re-integratie. Wij, onze vrijwilligers, begeleiden ze op de werkvloer. Zo wordt de schoonmaak van het Huis voor zestig procent gedaan door mensen vanuit de re-integratie.'

Het Huis van de Westrand heeft haar taken opgeschreven in vijf punten. Deze zijn: het mogelijk maken van ontmoeting, samenwerking en verbinding, een sociaal- cultureel aanbod bieden, een verzamelgebouw voor diensten en ondernemers zijn én een broedplaats voor burgerinitiatieven. Om willekeurig wat vaste activiteiten te noemen: de ggz heeft een inloopspreekuur, er is een kaartclub, koersbal, Franse les, ViceVersa, het wijkteam voor de wijkbewoners houdt er kantoor, de weightwatchers, er zijn taalcursussen, bingo, financiële coaching, gym voor diverse doelgroepen, een schilderclub, schaken, een koffieochtend, de kidsclub, er is een wekelijks een open wijkspreekuur met de maatschappelijk werker, de woonconsulent, de wijkagent en wijkzuster, er is een buurttuin. Schepers: 'Ook is er maandelijks een gratis gezonde lunch, waar gemiddeld ongeveer 25 wijkbewoners op afkomen. Onder het eten ontstaan er contacten, is het gezellig, meer hoeft ook niet. Wat we met al onze activiteiten vooral merken is dat de bewoners er weer plezier in hebben om naar het buurthuis te komen. Dat was lange tijd wel anders. Dat we dat in twee jaar tijd al hebben weten te bereiken, daar zijn we best trots op.'

Het Huis is wekelijks gemiddeld voor ruim 50% bezet. Het bestuur zoekt naar een juiste balans tussen vaste verhuur en incidentele verhuur. Van der Pligt: 'Het wijkhuis moet geen verhuurbedrijf worden. Er moet voldoende ruimte zijn voor nieuwe initiatieven van bewoners. Voor hen zijn we er in de eerste plaats.' Schepers: 'Je moet als bestuurder van een buurthuis alert blijven, ontwikkelingen in de samenleving en in de wijk in de gaten houden. Daarom ook is de maatschappelijk werker van Traverse bij de bestuursvergaderingen aanwezig. Als we signalen krijgen gaan we daarmee aan de slag, met in ons achterhoofd onze sociale missie. Neem de opkomst van de zzp'er. Deze wijk heeft er ruim 120. Die kun je inzetten bij werkzaamheden in en om het buurthuis. De kunstenares die de container opknapte samen met vrijwilligers is een voorbeeld. We organiseren een ontmoetingsochtend voor de zzp'ers waar ze kunnen netwerken, en ook het buurthuis leren kennen en andere wijkbewoners ontmoeten. Wie weet versterk je er ook de wijkeconomie mee, je weet maar nooit wat die contacten opleveren. In ieder geval wordt voor hen het leven in de wijk minder anoniem.'

De penningmeester Van der Pligt: 'In 2014 hadden we voor het eerst een positieve financiële balans. We hadden goed gesnoeid in de uitgaven en vergrootten tegelijkertijd onze inkomsten. Het snoeien zat vaak in veronachtzaamde zaken, zoals een apart abonnement voor de telefoon en voor de televisie. Toen we dat bij één maatschappij onderbrachten scheelde ons

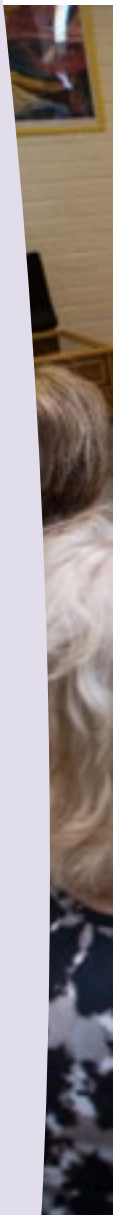

‘De maaltijden voor de wijkbewoners worden geserveerd door leerlingen met een beperking. Zij maken onder begeleiding de lunch klaar. Het is een nieuwe wijze van samenwerken die goed is voor de leefbaarheid in de wijk.’

dat bijvoorbeeld bijna 700 euro per jaar. Zo waren er meer van dat soort zaken die er in al die jaren gewoon ingeslopen waren en waar niet meer naar omgekeken werd. Vroeger stond de subsidiekraan wagenwijd open. Wij zitten er nu boven op. Wat minder kan, doen we ook minder. En alle kleine beetjes helpen. Vorig jaar zijn we gestart met vetinzameling, zoals frituurvet. De opbrengsten hiervan zijn voor het Huis van de Westrand. En het is goed voor het milieu.’

Wijkbewoners lunchen samen.

Nu de rol van de overheid verandert en de samenleving meer aan zet is, wordt ook de plek die het buurthuis inneemt anders. Wat zijn deze nieuwe kansen en hoe grijp je die? In dit boekje laten tien gemeenschaphuizen zien hoe zij het doen.

schakel naar sociaal resultaat

Provincie Noord-Brabant